

UNIVERSITATEA “ȘTEFAN CEL MARE” SUCEAVA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI GEOGRAFIE
DOMENIUL ISTORIE

Regimentul 16 Infanterie Suceava.
Înființare, organizare, campanii (1877-1944)

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. Florin PINTESCU

Doctorand:

Ionel HALIP

SUCEAVA

2023

Mulțumiri

Cu ocazia finalizării acestei teze de doctorat, doresc să adresez cuvinte de mulțumire, considerație și gratitudine coordonatorului meu științific, domnului **prof. univ. dr. Florin PINTESCU** pentru permanenta sa încurajare, îndrumare și sprijinire pe parcursul realizării acestei lucrări științifice. Vă sunt recunoscător pentru răbdarea avută, sfaturile acordate, înțelegerea și atenția cu care m-ați călăuzit în această perioadă.

Doresc să mulțumesc membrilor comisiei de îndrumare: doamnei **conf. univ. dr. Harieta SABOL**, domnului **prof. univ. dr. Gheorghe ONIȘORU** și domnului **prof. univ. dr. Ștefan PURICI** pentru toate sugestiile și sfaturile acordate, care au avut o contribuție semnificativă în definitivarea studiului doctoral.

Cu deosebită recunoștință și gratitudine, îndrept mulțumiri către comanda și personalul Depozitul Central de Arhivă din Pitești care mi-au oferit sprijin în căutarea diferitelor dosare sau memorii ale ofițerilor și de asemenea către soție, părinți, colegi de doctorat și prieteni, care au fost alături de mine și m-au încurajat în această perioadă.

Ionel HALIP

SUMAR

Cuprinsul tezei de doctorat.....	4
Introducere	8
Capitolul 1. Înființarea regimentului și participarea la Războiul de Independență.....	17
Capitolul 2. Organizarea și activitatea regimentului după obținerea Independenței de Stat (1878 - 1907).....	19
Capitolul 3. Regimentul 16 Infanterie în Campania din Bulgaria	20
Capitolul 4. Epopeea Primului Război Mondial	21
Capitolul 5. Regimentul “Suceava” nr. 16 în campaniile pentru realizarea idealului național și pentru pacificarea Ungariei	23
Capitolul 6. Regimentul “Suceava” nr. 16 în perioada interbelică	24
Capitolul 7. Epopeea celui de-al Doilea Război Mondial.....	26
Capitolul 8. Studiu privind evoluția tacticii infanteriei și a pregătirii de luptă a Regimentului “Suceava” nr. 16.....	28
Concluzii	30
Bibliografie	34

Cuprinsul tezei de doctorat

Lista abrevierilor

Lista figurilor

Lista tabelelor

Introducere

Capitolul 1. Înființarea regimentului și participarea la Războiul de Independență

1.1. Înființarea Regimentului 16 Infanterie Suceava

1.2. Participarea la Războiul de Independență

1.2.1. Acțiunea regimentului în luptele de la Grivița

1.2.2. Steagul otoman și eroul de la Grivița

1.2.3. Lupta de la Belogradcik

1.2.4. Monumente închinare eroilor regimentului, militarii decorați și bilanțul campaniei

Capitolul 2. Organizarea și activitatea regimentului după obținerea Independenței de Stat (1878 - 1907)

2.1. Mutarea reședinței regimentului la Fălticeni

2.1.1. Importanța zilei de 15 iulie 1891 pentru Regimentul Suceava nr. 16

2.1.2. Solemnitatea schimbării Drapelului

2.2. Contribuția Regimentului Suceava nr. 16 la reprimarea răscoalei din 1907

2.2.1. Operațiunile militare ale regimentului în nordul Moldovei

2.2.2. Organizarea regimentului din punct de vedere al logisticii pe timpul răscoalelor din nordul Moldovei

2.2.3. Operațiunile militare din Muntenia ale Regimentului 16 Suceava

Capitolul 3. Regimentul 16 Infanterie în Campania din Bulgaria

3.1. Contextul politic

3.2. Mobilizarea și operațiunile regimentului din Bulgaria

Capitolul 4. Epopeea Primului Război Mondial

4.1. Intrarea României în război

4.2. Ridicarea capacității de luptă a Regimentului 16 Infanterie

4.3. Regimentul 56 Infanterie - scurt istoric

4.4. Acțiunea Regimentului "Suceava" nr. 16 în campania din anul 1916

4.4.1. Ofensiva Batalionului 4 de acoperire "Suceava" în Transilvania

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

- 4.4.2. Luptele din Munții Călimani
  - 4.5. Operațiunile militare ale Regimentului 16 pe timpul campaniei din anul 1916
    - 4.5.1. Etapa a doua a operației ofensive a Regimentului “Suceava” nr. 16 - Lupta de la Miercurea Ciuc
    - 4.5.2. Acțiunea regimentului în cea de-a treia etapă a operației ofensive
    - 4.5.3. Bătăliile de la Agăș și Goioasa
    - 4.5.4. Luptele de la Piscul cu Pini
    - 4.5.5. Luptele de pe muntele Aluniș
    - 4.5.6. Bătălia de pe Neajlov și Argeș
  - 4.6. Retragerea regimentului în Moldova
    - 4.6.1. Luptele regimentului în bătălia de la Râmnicu Sărat (Bătălia Crăciunului)
    - 4.6.2. Lupta de la Gura Caliței
    - 4.6.3. Lupta de la Cotești
  - 4.7. Bilanțul campaniei din anul 1916
  - 4.8. Participarea Regimentului “Suceava” nr. 16 la campania din anul 1917
    - 4.8.1. Misiunea militară franceză
    - 4.8.2. Pregătirea Regimentului 16 în vederea ofensivei din primăvara anului 1917
    - 4.8.3. Acțiunile și reorganizarea regimentului în vederea ofensivei române de la finele lunii iulie 1917
    - 4.8.4. A treia bătălie de la Oituz
    - 4.8.5. Luptele dintre culmi (Oituz - Muntele Ungureanu - Coșna)
    - 4.8.6. Lupta Regimentului 16 în cadrul celei de-a doua etape a bătăliei de la Oituz
    - 4.8.7. Bilanțul eroic al campaniei
  - 4.9. Acțiunea regimentului pe timpul operațiunilor de pază și dezarmare a rușilor
    - 4.9.1. Lupta de la Spătărești
    - 4.9.2. Acoperirea frontierei cu Imperiul Austro - Ungar
- Capitolul 5. Regimentul “Suceava” nr. 16 în campaniile pentru realizarea idealului național și pentru pacificarea Ungariei
- 5.1. Unirea Bucovinei cu România
  - 5.2. Operațiunile regimentului pe frontul din Transilvania
    - 5.2.1. Luptele din zona localității Zalău
    - 5.2.2. Luptele din zona localității Baia Mare

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

5.3. Ofensiva Regimentului “Suceava” nr. 16 în munții Apuseni

5.3.1. Lupta de la Supuru de Jos

5.4. Continuarea ofensivei trupelor române până la Tisa

5.4.1. Capturarea Diviziei de Secui

5.5. Regimentul “Suceava” nr. 16 pe timpul acțiunii de ocupare a Budapestei

Capitolul 6. Regimentul “Suceava” nr. 16 în perioada interbelică

6.1. Viața regimentului în anii de după Primul Război Mondial

6.1.1. Sărbătorirea patronului spiritual al regimentului

6.1.2. Plecarea regimentului la Cluj

6.2. Regimentul “Suceava” nr. 16 pe timpul șederii din Basarabia din perioada octombrie 1921 - noiembrie 1923

6.2.1. Revenirea în cazarma din Fălticeni

6.3. Primirea noului Drapel de Luptă

6.4. Formarea și evoluția relațiilor româno-polone

6.4.1. Numirea Mareșalului Józef Pilsudski în calitate de șef onorific al Regimentului Suceava nr. 16

Capitolul 7. Epopeea celui de-al Doilea Război Mondial

7.1. Acțiuni de acoperire a frontierei

7.2. Retragera regimentului de pe poziția “Pe Păduri”

7.2.1. Restabilirea ordinii sociale din zona Sucevei pe timpul rebeliunii legionare

7.2.2. Organizarea poziției de apărare a detașamentului “Suceava”

7.3. Acțiunile operative ale regimentului pentru eliberarea nordului Bucovinei, până la Cernăuți

7.4. Participarea Regimentului 16 Dorobanți “Mareșal Józef Pilsudski” la luptele de la Grigoriopol, Razdelnaia, stația Karpova, Tatarka până la Odesa

7.4.1. Luptele de la Grigoriopol

7.4.2. Luptele de la Razdelnaia

7.4.3. Atacul de la stația Karpova

7.4.4. Căderea Odesei

7.5. Regimentul 16 Dorobanți “Mareșal Józef Pilsudski” pe timpul campaniei din anii 1942 - 1943 împotriva Uniunii Sovietice

7.5.1. Pregătirea și plecarea regimentului spre front

7.5.2. Regimentul 16 Dorobanți “Mareșal Józef Pilsudski” în bătălia de la Cotul Donului

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

7.6. Participarea regimentului la luptele din Moldova, Muntenia și Transilvania

7.6.1. Campania Regimentului 16 Dorobanți în Transilvania

7.7. Desființarea Regimentului 16 Infanterie Suceava

Capitolul 8. Studiu privind evoluția tacticii infanteriei și a pregătirii de luptă a Regimentului “Suceava” nr. 16

8.1. Tactica infanteriei de la regulamentele organice până la Războiul de Independență

8.1.1. Tactica infanteriei în perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza

8.1.2. Influența doctrinei germane în regulamentele militare românești

8.2. Evoluția tacticii infanteriei române de la Războiul pentru Independență până la Primul Război Mondial

8.2.1. Rolul învățământului militar

8.2.2. Evoluția armamentului infanteriei

8.3. Instrucția practică și teoretică a Regimentului Suceava nr. 16

8.3.1. Perioadele de instrucție

8.3.2. Mihail Sadoveanu - caporal instructor la Regimentul “Suceava” nr. 16

8.3.3. Manevrele Regimentului Suceava nr. 16 din anii 1882 - 1912

8.4. Principiile tactice ale infanteriei în perioada interbelică

8.4.1. Tactica batalionului și a regimentului de infanterie din armata română

8.5. Instrucția Regimentului 16 Infanterie în perioada interbelică

8.5.1. Centrul de instrucție a formațiunilor pasive din Fălticeni

8.6. Principiile tactice ale infanteriei române în preajma celui de-al Doilea Război Mondial

8.6.1. Tactica regimentului de infanterie

8.6.2. Asemănări și deosebiri între ordinul de operații din infanteria română și cea sovietică

Concluzii

Anexe

Bibliografie

Introducere

Prin acest demers științific se dorește reconstituirea istoricului Regimentului 16 Infanterie Suceava, din Fălticeni, care s-a remarcat prin participarea la marile evenimente istorice cum ar fi: Independența, Campania din Bulgaria, Primul Război Mondial și al Doilea Război Mondial. De asemenea, cercetarea are în vedere analiza evoluției tacticii și pregătirii de luptă a regimentului în contextul modernizării armatei române, proces complex inițiat încă de pe vremea lui Alexandru Ioan Cuza.

Regimentul 16 Infanterie Suceava a luat ființă la 1 martie 1877, în baza Înaltului Decret nr. 2195, din 21 noiembrie 1876, fiind unul din cele opt regimente înființate la acea dată, sub denumirea de *Regimentul 16 Dorobanți*. În anul 1880, regimentele de Dorobanți s-au reorganizat, iar în baza Înaltului Decret nr. 1163 i s-a modificat titulatura în *Regimentul de Dorobanți Botoșani nr. 16*. Începând cu 15 iulie 1891, denumirea regimentului s-a schimbat în *Regimentul Suceava nr. 16*. Această titulatură a rămas până în data de 17 octombrie 1931, când, în cadrul general al bunelor relații pe diferite planuri, între România și Polonia, a primit denumirea de *Regimentul Baia nr. 16 "Mareșal Józef Pilsudski"*. La 23 mai 1932, regimentul își schimbă denumirea în *Regimentul 16 Dorobanți "Mareșal Józef Pilsudski"*. Întrucât, de-a lungul existenței sale, regimentul a primit mai multe denumiri și ținând cont de faptul că a fost cel de-al 16-lea regiment de infanterie înființat, iar mai bine de 40 de ani denumirea sa a fost de *Regimentul Suceava nr. 16*, am decis să intitulăm această lucrare: *Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944)*.

Perioada studiată, 1 martie 1877 - 30 noiembrie 1944, reprezintă practic istoria regimentului, de la înființarea sa și până în ultima zi de existență, dată la care a predat personalul și tehnica din dotare Regimentului 15 Dorobanți. Această perioadă istorică a fost una din cele mai grele pentru evoluția armatei române în raport cu pericolul militar reprezentat de forțele adverse, dar care s-a bucurat constant de modernizare. Realizările avute la obținerea independenței, complexitatea manevrelor pe timp de pace, participarea la cel de-al Doilea Război Balcanic, campaniile din 1916 și 1917, acțiunile întreprinse pentru realipirea Bucovinei și eliberarea Transilvaniei, ofensiva triumfală din Munții Apuseni, ce a culminat cu intrarea glorioasă în Budapesta, au demonstrat faptul că regimentul era în stare să-și planifice cu măiestrie și să ducă la bun sfârșit acțiunile militare ordonate.

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Partidele politice care au fost la conducerea României în perioada interbelică, pornind de la ipoteza că organizarea armatei care începe pe timp de pace, ținută la pas cu evoluția gândirii și a tehnicii militare, reprezintă cheia succesului în război, au încercat să acorde o atenție sporită perfecționării și dezvoltării armatei. Multitudinea de idei contradictorii ale specialiștilor militari în privința dotării infanteriei române nu a dus la obținerea unor rezultate concrete în privința înzestrării armatei, ci la o simplă încercare de uniformizare a armamentului unităților de infanterie. Studiul analizează, pe fondul acestor probleme, modernizarea infanteriei și unele aspecte referitoare la evoluția tacticii militare, modul de desfășurare a unor lupte, principalele regulamente după care s-a ghidat regimentul, dar și unele dificultăți întâmpinate în adaptarea principiilor regulamentelor puterilor europene ale vremii la specificul românesc.

Izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial și trecerea României de la Puterile Axei la Aliați a creat o nouă situație, la fel de complicată ca prima conflagrație mondială. Așadar, prin specificul său de unitate de infanterie, regimentul a participat între anii 1941 - 1944 la toate acțiunile militare importante, începând cu eliberarea nordului Bucovinei, până la Cernăuți, continuând cu luptele de la Grigoriopol, Razdelnaia, Dalnîk, Odesa, ajungându-se la marea bătălie de la Cotul Donului, precum și la luptele din Moldova, Muntenia și Transilvania.

Alegerea acestei teme are ca fundament pasiunea pentru istoria militară (arma infanterie), tactică și faptul că sunt ofițer în cadrul forțelor terestre române. Neavând pretenția realizării unei sinteze exhaustive despre Regimentul 16 Infanterie, lucrarea prezintă și aspecte referitoare la instrucția practică și teoretică a militarilor regimentului.

Scopul primordial al lucrării a fost cel de a aduna și analiza cât mai multe informații (preponderent inedite) despre Regimentul 16 Infanterie Suceava. Pentru aceasta am folosit următoarele metode de cercetare: narațiunea, cercetarea istorică, descrierea, sinteza și expunerea, studiul de caz, comparația și statistica. Pentru descrierea capitolelor și prezentarea evenimentelor istorice am folosit narațiunea și descrierea. Prin metoda comparativă s-a dorit studierea în paralel a unui fenomen istoric la care a participat regimentul, prin prisma mărturiilor a mai multor autori.

De asemenea, prin această metodă s-au trecut în revistă diferențele și asemănările dintre Armata română și alte armate europene privind pregătirea și instrucția trupelor. Pentru a prezenta evidența numerică de pe front (morți, dispăruți sau răniți), analiza contribuției procentuale a participării Regimentului 16 Dorobanți la diferite acțiuni militare s-a folosit statistica. Pentru stabilirea autenticității documentelor de la discursuri politice la diferite acte administrative s-a

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

folosit cercetarea istorică, iar pentru structurarea informațiilor din această etapă s-a utilizat sinteza și expunerea. Totodată, pentru investigarea în detaliu a evoluției tacticii infanteriei și a pregătirii de luptă a Regimentului 16 Infanterie Suceava s-a folosit studiul de caz.

Stadiul actual al cunoașterii istoricului acestui glorios regiment este unul incipient, existând o singură lucrare care tratează în mod direct aspecte din viața regimentului: *Istoria Regimentului 16 Dorobanți din Fălticeni. 1877-1946*. Spre deosebire de această lucrare, prezentul demers științific completează și aprofundează informațiile legate de Regimentul 16 Infanterie Suceava. În acest sens, este prezentată acțiunea regimentului în cadrul eșaloanelor superioare, problemele logistice, rolul populației civile în susținerea aprovizionării și logisticii regimentului pe timpul Războiului de Independență, implicarea regimentului în viața socială din Cluj, acțiunea regimentului în Basarabia sau rolul comandanților regimentului în procesul de pregătire pentru luptă. Odată cu izbucnirea primei conflagrații mondiale, Batalionul 4 din Regimentul 16 Infanterie Suceava a urmat un alt traseu alături de Regimentul 56 Infanterie, ultimul fiind practic dublura Regimentului 16. Studiul nostru analizează atât acțiunea militară a Batalionului 4, cât și cea a Regimentului 56 Infanterie.

Pe de altă parte, această lucrare spre deosebire de *Istoria Regimentului 16 Dorobanți din Fălticeni*, tratează problematica Regimentului 16 prin prisma mai multor izvoare inedite, găzduite în principal al Arhivele Militare din Pitești și Serviciul Județean Botoșani al Arhivelor Naționale. Așadar, au fost studiate mai multe fonduri de arhivă în care s-au descoperit informații necunoscute despre regiment, cum ar fi: Comandamentul Militar al Basarabiei, Direcția Cadre învățământ (Memorii bătrâni), Divizia 7 Infanterie, Divizia 8 Infanterie, Regimentului 56 Infanterie și Primăria orașului Botoșani.

De asemenea, profesorul, istoricul și cercetătorul Ștefan Cervatiuc prezintă, într-o lucrare din anul 2002, unele aspecte ale participării regimentului la Războiul de Independență. În anul 2019, istoricul româșcan, Sorin Grumuș, a lansat o sinteză în două volume privind *Istoria militară a orașului Roman (1831-1947)*, în care este prezentată activitatea Diviziei 7 Infanterie din Roman, în cadrul căreia a activat Regimentul 16 Infanterie Suceava, începând cu cel de-al Doilea Război Balcanic. Cu toate acestea, deși există câteva articole despre unele aspecte ale istoricului Regimentului 16 Dorobanți publicate prin diverse reviste, cum ar fi cele de informare, educație și cultură ale Școlii Militare de Subofițeri și Jandarmi din Fălticeni, sau fapte de eroism ale unor

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

militari din regiment prezentate pe internet, nu se regăsește nicio cercetare care să vizeze și evoluția pregătirii de luptă a regimentului, sau memoriile ofițerilor și ale trupei.

În cadrul Depozitului Central de Arhivă din Pitești, se află, un fond de arhivă consacrat Regimentului 16 Infanterie, pentru intervalul de timp 1907 - 1944, ce însumează un număr de 2524 unități arhivistice, parțial prelucrate. Pentru perioada 1877 - 1906, arhiva din fond lipsește, deoarece a fost distrusă în anii 1916 - 1918 de către armata sovietică, aspect confirmat de un raport al regimentului din anul 1927. Totodată, regimentul mai deține un fond de 11 unități arhivistice păstrate în copie pe microfilm la Arhivele Militare Naționale Române. Aceste fonduri de arhivă conțin o întreagă gamă de documente, pornind de la situații numerice de efective, ordine de zi pe unitate, jurnale de operații, memorii, dând astfel naștere unui bogat și valoros volum de informații privind activitatea Regimentului 16 Infanterie Suceava.

În realizarea lucrării am folosit atât surse primare, cât și secundare, cum ar fi: arhivele militare și civile, regulamente militare, directive sau instrucțiuni. Am studiat mai multe fonduri și colecții arhivistice din cadrul Arhivelor Militare Române, Narodowe Archiwum Cyfrowe - Arhivele Naționale Digitale din Polonia, Depozitului Central de Arhivă din Pitești, Serviciului Județean Suceava al Arhivelor Naționale, Biblioteca Complexului Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău, Serviciul Județean Botoșani al Arhivelor Naționale, Muzeul Militar Național din București, Muzeul Național al Bucovinei și Serviciul Arhivelor Naționale Istorice Centrale.

Acestea au fost completate de culegeri de documente, albume, enciclopedii, dicționare sau manuale de specialitate, ce prezintă o gamă diversificată de teme și sunt puncte de plecare pentru cercetările istoriografice. „Patina epocii” a lucrării este dată din memoriile, evocările, jurnalele sau corespondența militarilor (cu toate acestea este necesar să avem în vedere modalitatea proprie și originală de a-și expune activitatea de pe front sau trăirile din prizonierat). Datorită acestor relatări ale militarilor ne sunt prezentate informații prețioase referitoare la viața de campanie, organizarea militară a trupelor, acțiunile desfășurate, relațiile dintre militari, uniformele purtate, chiar dacă, uneori, prezentările sunt fragmentare.

Totodată, fondul *Regimentului Infanterie nr. 16* din cadrul Depozitul Central de Arhivă din Pitești, conține dosare cu memoriile unor ofițeri, dar și ale trupei din Primul Război Mondial, precum și indezirabilele condiții în care au fost deținuți, capturați și transportați în lagărul Sopronyek din Ungaria. Astfel, amintim memoriile sublocotenenților Nemțeanu Ion, Burghele Ion, Papușoia Ioan, Goilov Gheorghe, Timu Constantin, Sacară Grigore, Camil Petrescu, Ardeleanu

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Constantin, Cardaș Constantin, ale locotenentului Kiselevschi Alex, dar și ale caporalilor A. Doamnei Mina și Lișman Ioan.

De asemenea, un rol foarte important în prezentarea evenimentelor istorice l-a avut presa vremii, dar și revistele, ziarele, buletinele informative, întregite de Monitorul Oficial, unde sunt analizate schimbările organizatorice și legislative. Ziarele vremii erau cele care informau societatea cu principale știri de pe front privind listele de răniți, decedați sau dezertori, dar și mesajele Regilor și generalilor transmise cu diferite ocazii.

Astfel, lucrarea de față folosește informații atât din presa românească, cât și din cea internațională, cum ar fi: „Monitorul Oficial”, „Tribuna”, „Lupta”, „Národní politika”, „Voința națională”, „Monitorul Oastei”, „Universul”, „Revista de Istorie Militară”, „Revue Militaire Française”, „Militärwissenschaftliche und Technische Mitteilungen”, „Înmuguriri”, „Crai nou”, „Glasul Bucovinei”, „Buletinul Universității Naționale de Apărare Carol I”, „Eroii Neamului”, „Adevărul”, „Acta Poloniae Historica”, „Gândirea militară românească”, „Kurier Poznański”, „Scânteia”, „Revista Infanteriei”, „Document: Buletinul Arhivelor Militare”, „Acta Moldaviae Septentrionalis”, etc.

Bibliografia tezei doctorale cuprinde foarte multe lucrări cu caracter general și special românești dar și internaționale din dorința de a analiza cât mai bine istoriografia, punându-se totodată accent spre partea militară a scrierilor, indiferent că au aparținut unor civili sau militari. Făcând o comparație între cele două categorii de istorici, cei militari care au avut un acces mai facil la documentele militare, sunt mai avantajați, astfel încât lucrările de specialitate analizate abundă cu o foarte mare documentare din cadrul arhivelor militare. Printre autorii străini studiați menționăm: Lev Troțki, Antoni Lenkiewicz, Michael B. Barrett, Erich von Falkenhayn, Glenn E. Torrey, Keith Hitchins , etc.

Studiul supus atenției cititorilor încearcă o abordare complexă a istoriei Regimentului 16 Infanterie Suceava atât sub aspectul operațiunilor desfășurate, cât și sub aspectul unor controverse, cum ar fi identitatea soldatului român care a capturat drapelul de luptă otoman de la Grivița, din data de 30 august/12 septembrie 1877. Totodată, având în vedere faptul că atât România cât și Polonia au fost situate într-un spațiu de intense cooperări dar și ciocniri militare, s-au format între cele două state relații bilaterale. În acest sens, lucrarea de față dorește a prezenta rolul jucat de Regimentul 16 Dorobanți “Mareșal Józef Pilsudski” în evoluția relațiilor celor două state.

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Drept urmare, ipotezele pe care doresc să le verific prin această teză de doctorat sunt următoarele:

- *Regimentul 16 Infanterie Suceava a luat parte la cele mai importante lupte atât în Războiul de Independență, în Primul Război Mondial, cât și în cel de-al Doilea Război Mondial.*
- *Drapelul turcesc de la Grivița a fost capturat de eroul din Salcea, Grigore a Lucăi.*
- *Regimentul 16 Dorobanți “Mareșal Józef Pilsudski” a avut un rol important în dezvoltarea și menținerea bunelor relații bilaterale româno - polone.*
- *Evoluția pregătirii de luptă a Regimentului 16 Infanterie Suceava a fost una reală, cu accentul pus pe partea practică.*

Pentru verificarea ipotezelor lucrării, a fost necesară parcurgerea unor etape, care corespund capitolelor incluse în această teză de doctorat. Astfel, pentru început am prezentat motivația alegerii temei, istoriografia problemei și preocupările istoriografice canalizate pe stadiul actual al cunoașterii privind Regimentul 16 Infanterie Suceava. Sunt prezentate lucrările generale și speciale, care au tratat aspecte referitoare la istoricul regimentului și totodată, contribuțiile și utilitatea lor pentru cercetare.

Primul capitol al lucrării, *Înființarea regimentului și participarea la Războiul de Independență*, prezintă contextul general, prin care, din dorința realizării idealului național - independența și unirea românilor, armata română trebuia reorganizată prin înființarea unor noi regimente de dorobanți, printre care și Regimentul 16 Dorobanți.

Subcapitolul *Participarea la Războiul de Independență* descrie rolul avut de acest regiment în războiul ruso - româno - turc din perioada 1877 - 1878 și, în special, la atacul redutei Grivița nr. 1. De asemenea, în acest capitol este tratat un subiect controversat privind identitatea ostașului român din acest regiment care a capturat drapelul de luptă otoman, precum și anchetele desfășurate de-a lungul timpului în vederea stabilirii adevărului istoric referitor la acest caz. Având în vedere faptul că această unitate militară a luat parte la toate luptele importante din campanie și ținând cont de faptul că succesul în luptă presupune și sacrificii umane, s-au prezentat, în cadrul capitolului, monumentele închinat eroilor, militarii decorați, dar și bilanțul statistic al acesteia.

În capitolul al doilea al lucrării, *Organizarea și activitatea regimentului după obținerea Independenței de Stat*, sunt prezentate etapele parcurse după întoarcerea glorioasă în garnizoana

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Fălticeni și transformarea zilei respective în sărbătoare, până la campania din Bulgaria. Regimentul a trecut prin mai multe reorganizări de efective, dar și schimbări privind zonele de responsabilitate sau denumirea unității. Sunt trecute în revistă și analizate activitățile organizate pe timp de pace privind pregătirea de luptă a regimentului.

Printre evenimentele importante se numără mutarea reședinței la Fălticeni, schimbarea denumirii în *Regimentul Suceava nr. 16*, dar și schimbarea drapelului de luptă cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la proclamarea independenței. De asemenea, în ultimul subcapitol este prezentată implicarea regimentului în marea răzcoală țărănească din anul 1907. Astfel, surprins într-o situație bugetară precară, regimentul a fost mobilizat și întrebuințat pentru restabilirea ordinii publice în diverse localități din nordul Moldovei și din Muntenia.

Cel de-al treilea capitol, *Regimentul 16 Infanterie în Campania din Bulgaria*, prezintă contextul politic al izbucnirii celor două războaie balcanice, mobilizarea, precum și operațiunile regimentului din această campanie. Cu toate că participarea regimentului la campania din vara anului 1913 a fost una de scurtă durată, a avut o importanță deosebită din punct de vedere militar, prin prisma menținerii pregătirii și a spiritului de luptă dovedite în luptele pentru obținerea Independenței de Stat în anii 1877 - 1878.

Următoarele două capitole, *Epopoea Primului Război Mondial*, respectiv *Regimentul "Suceava" nr. 16 în campaniile pentru realizarea idealului național și pentru pacificarea Ungariei*, prezintă luptele purtate de regiment în perioada 1916 - 1919, de la dorința arzătoare de a lua parte la prima conflagrație mondială și până la intrarea glorioasă în capitala Ungariei. Militarii regimentului s-au distins în toate luptele purtate și nu puține au fost faptele săvârșite, aspect susținut de numeroasele ordine și medalii de război conferite ofițerilor, subofițerilor cât și trupei (doar în campania din anul 1917 s-au conferit 20 de ordine și 116 medalii de război).

După semnarea armistițiului de la Brest-Litovsk și înrăutățirea stării armatei ruse, regimentul s-a remarcat pe timpul operațiunilor de pază și dezarmare a rușilor, purtând lupte crâncene precum cele de la Soci, Ciumulești sau Spătărești. Odată cu încadrarea regimentului pe o perioadă scurtă în cadrul Diviziei 8 Infanterie, comandată de generalul de brigadă, Iacob Zadik, s-au creat toate condițiile participării la eliberarea Bucovinei și la aplicarea unor măsuri de asigurare a liniștii publice.

Printre cele mai importante măsuri amintim arestarea membrilor și desființarea Comitetului ucrainean de la Coțmani datorită intervenției ofițerului responsabil cu informațiile. După

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

terminarea operațiunilor din Bucovina, regimentul revine în organica Diviziei 7 Infanterie, comandată de generalul Traian Moșoiu, participă la eliberarea Transilvaniei, continuă ofensiva până la Tisa, iar apoi, până la Budapesta. Aceste capitole abundă în foarte multe memorii ale ofițerilor sau trupei care au luptat eroic, chiar cu prețul vieții lor, sau au fost capturați și deportați în lagăre.

Cel de-al șaselea capitol, *Regimentul Suceava nr. 16 în perioada interbelică*, surprinde activitatea unității militare în anii de după prima conflagrație mondială și până la izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial. În această perioadă, s-au desfășurat activități de instrucție pe timp de pace (manevrele, instruirea recruților, participarea la conferințe pe teme militare), refacerea cazărmii din Fălticeni sau primirea celui de-al treilea drapel de luptă. Având în vedere faptul că unul dintre cele mai importante evenimente anuale din viața unui regiment o reprezintă sărbătorirea patronului spiritual, acest capitol prezintă detalii privind desemnarea patronului spiritual al regimentului, dar și modul de sărbătorire a zilei respective. Pentru consolidarea legăturilor cu românii din Transilvania, regimentul a fost trimis timp de un an în garnizoana Cluj, unde a executat diferite misiuni, printre care: asigurarea și protecția instituțiilor publice pe timpul grevei generale din anul 1920. După finalizarea misiunii din Transilvania, regimentul a fost dislocat în Basarabia pentru întărirea sectoarelor de pază de pe frontieră.

Ultimul subcapitol tratează rolul Regimentului 16 Infanterie Suceava în problema evoluției relațiilor româno - polone din perioada interbelică. Așadar, este prezentat contextul în care mareșalul Józef Klemens Piłsudski a fost numit șef onorific al Regimentului 16, sunt oferite informații privitoare la vizita delegației române la Varșovia, precum și la vizita mareșalului în cazarma regimentului din Fălticeni. În cadrul acestor bune relații bilaterale, regele Carol al II-lea a fost numit, în mod onorific, comandant al Regimentului 57 Infanterie polonez. Acest context a creat premisele unei noi vizite a delegației Regimentului 16 Dorobanți "Mareșal Józef Piłsudski" în Polonia, prezentată atât din sursele registrului istoric al regimentului, dar și prin prisma presei poloneze.

În capitolul al șaptelea, *Epopoea celui de-al Doilea Război Mondial*, structurat pe șapte subcapitole, analizăm participarea regimentului la toate acțiunile militare dintre anii 1941 - 1944, începând cu eliberarea nordului Bucovinei până la Cernăuți, continuând cu luptele de la Grigoriopol, Razdelnaia, Dalnîk, Odesa, Cotul Donului, dar și luptele din Moldova, Muntenia și Transilvania. De asemenea, în urma primirii celor două note ultimative de la guvernul sovietic de

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

la sfârșitul lunii iunie 1940, prin care România trebuia să cedeze Basarabia și partea de nord a Bucovinei, regimentul s-a remarcat prin asigurarea retragerii Diviziei 7 Infanterie.

Amintim acțiunea eroică a maiorului Carp Valeriu, care, pe propria răspundere, a ordonat ofițerilor și subordonaților să-și mențină poziția și să răspundă cu foc atacurilor sovietice, deoarece „peste Putna nu se trece!”. Totodată, pe timpul rebeliunii legionare, care a provocat tulburări și în localitatea Suceava, Regimentul 16 Infanterie a fost întrebuințat în vederea restabilirii ordinii publice. Finalul capitolului prezintă ultimele momente de existență ale Regimentului 16 Infanterie Suceava, precum și ce a urmat după desființarea unității militare, din luna noiembrie 1944.

Ultimul capitol al lucrării, *Studiu privind evoluția tacticii infanteriei și a pregătirii de luptă a Regimentului Suceava nr. 16*, constituie „partea aplicată” a lucrării de doctorat. În vederea obținerii unei mai bune înțelegeri a rolului și locului regimentului în cazul istoriei militare a României, am realizat o foarte scurtă prezentare a tradițiilor militare (franceză și germană) după care a fost instruită armata română în perioada supusă analizei, a organizării, tacticii, strategiei și armamentului, tipului de exerciții și manevre militare folosite etc. Ulterior este prezentată evoluția *Regimentului Suceava nr. 16* în funcție de toate aceste elemente, subliniindu-se, pe baza resurselor inedite și edite depistate, contribuțiile teoretice și practice ale ofițerilor regimentului la punerea în valoare a acestora.

Amprenta personală cât și originalitatea se pot observa din analiza diferitelor regulamente militare, a trăsăturilor evoluției tacticii militare românești, dar și a dificultăților întâmpinate de regiment în punerea în practică a concepțiilor militare străine. Este prezentat programul zilnic de instrucție al trupei și a cadrelor atât în cazarmă cât și pe timpul participării la manevre, principiile de bază ale pregătirii de luptă, școlile de instrucție din cadrul unității, dar și alte aspecte referitoare la instrucția trupelor în alte armate din Europa. Fiind considerat drept unul din cele mai valoroase elemente de progres pentru armată, manevrele au avut un rol important în pregătirea regimentului. Am prezentat în cadrul acestui capitol caracteristicile și evoluția tacticii infanteriei folosind ca metodă de cercetare comparația.

În final, a rezultat astfel un studiu doctoral întins de-a lungul a opt capitole, structurate, la rândul lor, în subcapitole, o bibliografie bogată și foarte multe anexe privind scheme, situații și tabele care completează și potențiază informațiile lucrării.

Capitolul 1. Înființarea regimentului și participarea la Războiul de Independență

Conform Înaltului Decret nr. 2195, din 26 noiembrie 1876, au fost înființate 8 regimente de dorobanți, printre care și *Regimentul 16 Dorobanți*, format din Batalioanele 4 (județul Botoșani) și 5 (județul Dorohoi) ale Regimentului 7 Dorobanți, luând ființă la 1 martie 1877. Regimentul 16 Dorobanți era încadrat în organica teritorială a Corpului 2 Armată din Divizia 4, în cadrul Brigăzii 2, având ca misiune paza interioară și a frontierelor, dar și instruirea contingentelor de recruți.

Comanda Regimentului 16 Dorobanți, a reușit în câteva luni de la înființarea unității, cu toate problemele logistice privind echiparea, hrănirea, aprovizionarea cu armament și muniții să se remarce prin dorința proprie de dezvoltare și de pregătire pentru luptă, atrăgând atenția comandanților eșaloanelor superioare, care au distribuit prin ordin cele folosite ale regimentului, dar și populației civile din județele Dorohoi și Botoșani, care, după propriile posibilități au ajutat militarii Regimentului 16 Dorobanți.

Figura nr. 1. Apelul Primăriei Dorohoi pentru achiziția a 2000 de puști. Sursa: S.J.B.A.N., fond Primăria Orașului Dorohoi, dosar 82/1877, f. 2.

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Odată cu izbucnirea Războiului de Independență, Regimentul 16 a participat activ la operațiuni deplasându-se în Oltenia pentru asigurarea liniei Dunării. Regimentul trece Dunarea și se deplasează către Plevna în conformitate cu planul ruso-român.

La 30 august/12 septembrie, Batalionul 1 al regimentului 16 Dorobanți, coordonat de locotenent-colonelul Boteanu Gheorghe, și căpitanul Codrescu Neculai,

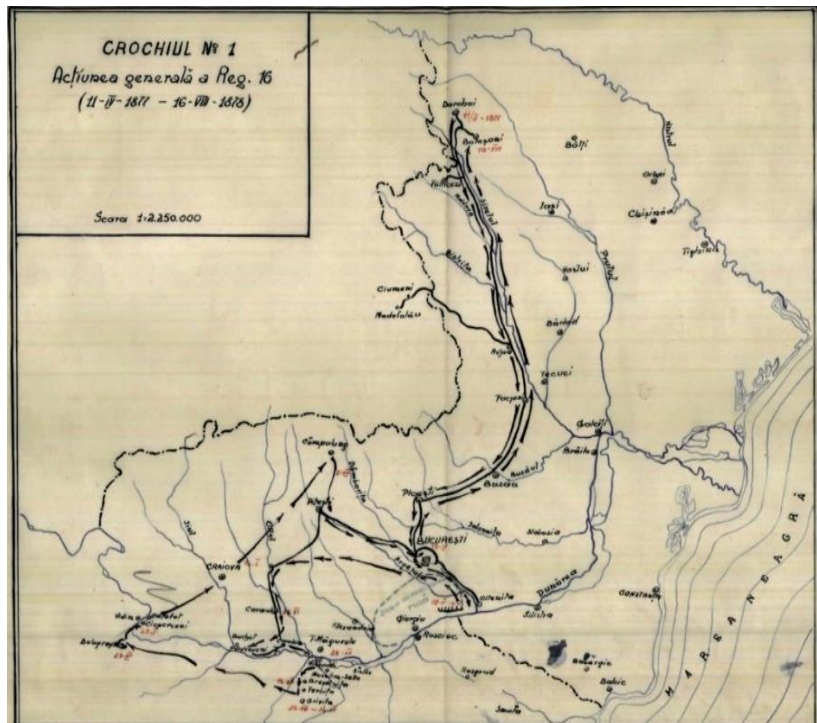

Figura nr. 2. Acțiunea generală a Regimentului 16. Sursa: Dp.C.A., fond R.I.J.O - I, dosar nr. crt. 3357 - Istoricul regimentului nr. 16 Dorobanți, f. 3.

contribuie la atacul localității Plevna și anume, reduta Grivița nr.1 care, în urma a 4 atacuri repetate în interval de circa o oră, cade în jurul orei 19. Regimentul 16 Dorobanți, s-a remarcat și în luptele de la Gorni Dubnik, din 12/24 octombrie 1877, luptând alături de forțe ruse.

Un subiect controversat rămâne, în continuare, identitatea ostașului român care, la data de 30 august/12 septembrie 1877, a capturat drapelul de luptă otoman. Sursele istorice menționează numele sergentului Grigore Ion din Batalion 2 Vânători. În realitate, au fost doi militari cu acest nume: Grigore Ion, și celălalt, Grigore Ion al Lucăi din Salcea, sergent în Regimentul 16 Dorobanți. Sunt prezentate mai multe dovezi în favoarea ostașului din Regimentul 16, precum și anchetele care au avut loc de-a lungul timpului. Cu toate acestea, indiferent din ce regiment a făcut parte eroul de la Grivița, un fapt rămâne cert, și anume că acel steag a fost smuls cu vitejie din mâna otomanilor, făcând cinste armatei române.

Având în vedere faptul că această unitate militară a luat parte la toate luptele importante din campanie și ținând cont de faptul că succesul în luptă presupune și sacrificii umane, s-au prezentat, în cadrul capitolului, monumentele închinat eroilor, militarii decorați, dar și bilanțul statistic al acesteia.

Capitolul 2. Organizarea și activitatea regimentului după obținerea Independenței de Stat (1878 - 1907)

În capitolul al doilea al lucrării, *Organizarea și activitatea regimentului după obținerea Independenței de Stat*, sunt prezentate etapele parcurse după întoarcerea glorioasă în garnizoana Fălticeni și transformarea zilei respective în sărbătoare, până la campania din Bulgaria.

Regimentul a trecut prin mai multe reorganizări de efective, dar și schimbări privind zonele de responsabilitate sau denumirea unității. Prin Înaltul Decret nr. 1163 din 1880 s-a decretat ca regimentele să poarte și denumirea județului în componența numelui. Așadar, Regimentul 16 Dorobanți a luat denumirea de *Regimentul de Dorobanți Botoșani nr. 16* cu reședința la Botoșani.

Prin legea bugetară din 1889 - 1890, la fiecare regiment de dorobanți s-au înființat câte două companii permanente, menite să servească drept școală pentru formarea de gradați. Astfel, și Regimentul 16 și-a format cele două companii permanente din câte 10 cadre luate de la fiecare companie și din recruții cadre concentrați, rămânând astfel la companiile cu schimbul doar câte două cadre.

Sunt trecute în revistă și analizate activitățile organizate pe timp de pace privind pregătirea de luptă a regimentului din perioada 1883-1907. Printre evenimentele importante se numără mutarea reședinței la Fălticeni (începând cu data de 15 aprilie 1889) schimbarea denumirii în *Regimentul Suceava nr. 16*, dar și schimbarea drapelului de luptă cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la proclamarea independenței. De asemenea, în ultimul subcapitol este prezentată implicarea regimentului în marea răscoală țărănească din anul 1907.

Figura nr. 3. Drapelul regimentului din anul 1902. Sursa: Muzeul Militar Național din București.

Astfel, surprins într-o situație bugetară precară, regimentul a fost mobilizat și întrebuințat pentru restabilirea ordinii publice în diverse localități din nordul Moldovei și din Muntenia.

Capitolul 3. Regimentul 16 Infanterie în Campania din Bulgaria

Cel de-al treilea capitol, *Regimentul 16 Infanterie în Campania din Bulgaria*, prezintă contextul politic al izbucnirii celor două războaie balcanice, mobilizarea, precum și operațiunile regimentului din această campanie.

Scriitorul Mihail Sadoveanu, în memoriile sale, menționa faptul că „totuși mobilizarea în câteva zile a 500.000 de oameni, într-un avânt, este un lucru vrednic de luare-aminte. În două săptămâni avangarda din care făceam parte a urcat culmea Balcanilor, la 1500 m înălțime, purtând pe brațe tunurile deasupra prăpăstiilor. Aș vrea să am până marilor scriitori ca să pot zugrăvi cum se cuvine această sforțare uriașă a unei armate”. Trecerea fluviului s-a făcut în data de 4/17 iulie 1913. Regimentul “Suceava” nr. 16, cu un efectiv de 54 ofițeri, 3317 trupă, 223 cai și 44 de trăsuri a trecut în dimineața acelei zile podul peste Dunăre. În zilele ce au urmat regimentul și-a continuat marșul spre sud către Sofia. Pe timpul deplasării către Etropole, Regimentul 16 a întâmpinat o slabă rezistență din partea unei subunități bulgare (aproximativ 150 de oameni), pe care a capturat-o și escortat-o timp de 4 zile cu un detașament. De asemenea, Regimentul 16 a asigurat diferite zone, a realizat diferite exerciții de luptă, remarcându-se și prin paza transporturilor de muniții ale Diviziei 7 Infanterie.

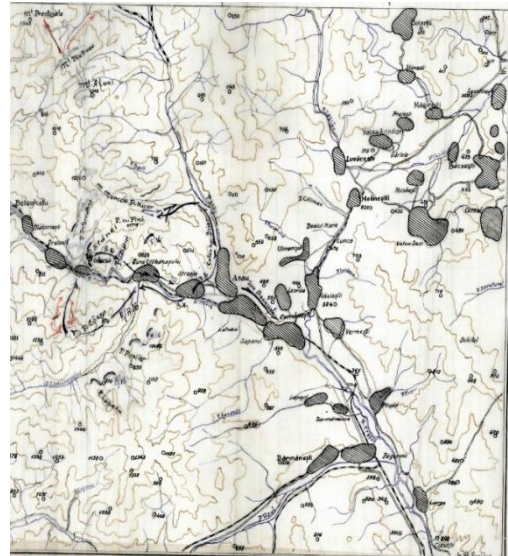
Tratatul de pace de la București între România, Serbia, Grecia, Muntenegru, pe de o parte, și Bulgaria, pe de altă parte, s-a încheiat la 28 iulie/10 august 1913. Pentru a se conforma articolului 7 al Tratatului de pace, în vederea evacuării teritoriului bulgar, Regimentul “Suceava” nr. 16 s-a organizat de marș spre Dunăre, începând cu data de 27 iulie/9 august 1913. La data de 15/28 august 1913, regimentul cu un efectiv de 53 de ofițeri, 3038 trupă, 223 cai și 44 de trăsuri a trecut Dunărea. Regimentul și-a făcut intrarea triumfală în Fălticeni la data de 31 august/13 septembrie 1913, cu un efectiv de 53 de ofițeri, 2870 trupă, 221 cai și 44 de trăsuri, unde s-a instalat, iar apoi militarii au desfășurat activități specifice condițiilor de pace.

Cu toate că participarea regimentului la campania din vara anului 1913 a fost una de scurtă durată, a avut o importanță deosebită din punct de vedere militar, prin prisma menținerii pregătirii și a spiritului de luptă dovedite în luptele pentru obținerea Independenței de Stat în anii 1877 - 1878.

Capitolul 4. Epopeea Primului Război Mondial

Acest capitol prezintă luptele purtate de regiment în perioada 1916 - 1918, de la dorința arzătoare de a lua parte la prima conflagrație mondială și până la îndeplinirea misiunii de acoperire și pază a frontierei cu Imperiul Austro-Ungar, de la începutul anului 1918. Ne sunt oferite informații despre istoricul Regimentul 56 Infanterie, dublura Regimentului 16, care a luptat împreună cu Batalionul 4 de acoperire din Regimentul "Suceava" nr. 16 în Transilvania.

Pe parcursul acestui capitol este tratat modul de desfășurare a operațiunilor militare ale regimentului pe timpul campaniei din anul 1916, participarea și rolul principal pe care l-a avut regimentul în lupta de la Miercurea Ciuc, luptele de la Lupeni și Mihăileni. Totodată, începând cu data de 2/15 octombrie 1916, Regimentul 16 a participat la luptele de la Agăș și Goioasa, în vederea apărării văii Troțușului. Deși operațiunea întreprinsă a fost în mare parte nereușită,

*Figura nr. 4. Luptele regimentului de la Goioasa.
Sursa: Dp.C.A., fond R.I.J.O. - 1, dosar nr. crt. 3357
- Istoricul Regimentului nr. 16 Dorobanți, f. 12.*

trupele Diviziei 7 Infanterie au reușit să dezorganizeze trupele austro - ungare din valea Troțușului, având un efect strategic atât spre valea Slănicului cât și spre cea a Oituzului. În continuare sunt prezentate luptele de la Piscul cu Pini, de pe muntele Aluniș, implicarea Regimentului 16 în bătălia de pe Neajlov și Argeș precum și luptele regimentului în bătălia de la Râmnicu Sărat. Bilanțul campaniei din anul 1916 pentru Regimentul 16 a fost unul nefavorabil din punct de vedere al resursei umane. Astfel, în ceea ce privește trupa regimentului în cele patru luni și jumătate s-au înregistrat următoarele pierderi: 197 morți, 757 răniți, 234 bolnavi și 1741 dispăruți, însumând un total de 2929 oameni. Referitor la ofițeri, s-au înregistrat 38 de pierderi, din care 6 morți (doi locotenenți și patru sublocotenenți), 12 răniți, 4 bolnavi și 16 dispăruți.

De asemenea, capitolul prezintă participarea regimentului în campania din anul 1917, rolul misiunii militare franceze, pregătirea și acțiunea regimentului în vederea ofensivei din primăvara anului 1917. Așadar, Regimentul 16 a participat la bătălia de la Oituz, considerată de o importanță strategică deosebită pentru întreg războiul, deoarece cucerirea orașelor Onești și Târgu Ocna de

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

către grupul Gerok ar fi însemnat un dezastru atât militar cât și economic. Eroisul militarilor regimentului s-a observat în luptele de la cota 779, unde s-au petrecut fapte dramatice ieșite din comun. După dezastrul de la Muntele Ungureanu, rămășițele regimentului au primit misiunea de apărare a culmilor dintre muntele pierdut și Măgura Coșna, în contextul în care trupele germane înaintau pe culmi. Această mână de soldați au oprit atacul Brigăzii 15 Infanterie germană.

Campania anului 1917 s-a terminat pentru Regimentul 16 cu pierderi simțitoare, în care zilnic, pe lângă numărul mare de decese, sau militari luați prizonieri, s-au înregistrat și mulți răniți.

Militarii regimentului s-au distins în toate luptele purtate și nu puține au fost faptele săvârșite, aspect susținut de numeroasele ordine și medalii de război conferite ofițerilor, subofițerilor cât și trupei (doar în campania din anul 1917 s-au conferit 20 de ordine și 116 medalii de război).

După semnarea armistițiului de la Brest-Litovsk și înrăutățirea stării armatei ruse, regimentul s-a remarcat pe timpul operațiunilor de pază și dezarmare a rușilor, purtând lupte crâncene precum cele de la Soci, Ciumulești sau Spătărești. Acest capitol abundă în foarte multe memorii ale ofițerilor sau trupei care au luptat eroic, chiar cu prețul vieții lor, sau au fost capturați și deportați în lagăre.

*Figura nr. 5. Monumentul eroilor și fântână din Spătărești.
Sursa: Monumentul Eroilor de la Spătărești - Cotidianul Crai nou.*

Capitolul 5. Regimentul “Suceava” nr. 16 în campaniile pentru realizarea idealului național și pentru pacificarea Ungariei

Toamna anului 1918 a fost una bogată în evenimente în toate provinciile istorice românești menținute sub ocupație străină. Odată cu încadrarea regimentului pe o perioadă scurtă în cadrul Diviziei 8 Infanterie, comandată de generalul de brigadă, Iacob Zadik, s-au creat toate condițiile participării la eliberarea Bucovinei și la aplicarea unor măsuri de asigurare a liniștii publice.

La 21 octombrie/3 noiembrie 1918 adunarea intelectualilor și a gospodarilor din Câmpulung Moldovenesc au redactat o moțiune pentru a lua o decizie privitoare la instaurarea ordinii și ocrotirii vieții populației. În acest context, în ziua următoare o delegație a plecat la Regimentul 16 pentru a cere unirea cu România și totodată intrarea armatei române în acea parte a Bucovinei.

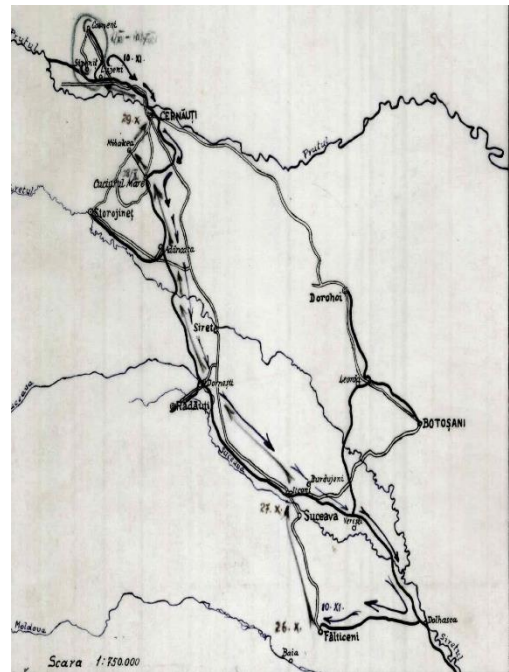

Figura nr. 6. Acțiunea regimentului pentru eliberarea Bucovinei. Sursa: Dp.C.A., fond R.I.J.O. - 1, dosar nr. crt. 3357 - Istoricul Regimentului nr. 16 Dorobanți, f. 37.

Figura nr. 7. Regimentul 16 Infanterie în cazarma Honvezilor din Budapesta. Sursa: Albumul „Divizia VII la Budapesta, septembrie-octombrie 1919”, f. 53.

Printre cele mai importante măsuri amintim arestarea membrilor și desființarea Comitetului ucrainean de la Coțmani datorită intervenției ofițerului responsabil cu informațiile. După terminarea operațiunilor din Bucovina, regimentul revine în organica Diviziei 7 Infanterie, comandată de generalul Traian Moșoiu, participă la eliberarea Transilvaniei, continuă ofensiva până la Tisa, iar apoi, până la Budapesta. La 8 august 1919, trupele Diviziei 7 Infanterie au intrat în Budapesta, având punctul de comandă la Hotelul „Hungaria”.

Regimentului 16 i-a revenit misiunea de a se ocupa de dezarmarea bandelor de dezertori din fosta armată ungară, dar și de paza și asigurarea liniștii publice din capitala Ungariei.

Capitolul 6. Regimentul “Suceava” nr. 16 în perioada interbelică

Cel de-al șaselea capitol, *Regimentul Suceava nr. 16 în perioada interbelică*, surprinde activitatea unității militare în anii de după prima conflagrație mondială și până la izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial. În această perioadă, s-au desfășurat activități de instrucție pe timp de pace (manevrele, instruirea recruților, participarea la conferințe pe teme militare), refacerea cazărmii din Fălticeni sau primirea celui de-al treilea drapel de luptă. Având în vedere faptul că unul dintre cele mai importante evenimente anuale din viața unui regiment o reprezintă sărbătorirea patronului spiritual, acest capitol prezintă detalii privind desemnarea patronului spiritual al regimentului, dar și modul de sărbătorire a zilei respective.

Pentru consolidarea legăturilor cu românii din Transilvania, regimentul a fost trimis timp de un an în garnizoana Cluj, unde a executat diferite misiuni, printre care: asigurarea și protecția instituțiilor publice pe timpul grevei generale din anul 1920. De asemenea, Regimentul Suceava nr. 16, s-a implicat pe toată durata dislocării sale la Cluj în viața socială și culturală a orașului. Un exemplu edificator a fost dat de comandantul regimentului, colonelul Roman Xenofon, care s-a implicat în activitățile organizate de Societatea „Cultura Poporului”. Regimentul a participat în această perioadă la Marea serbare școlară de la Cluj, la serbarea națională a tuturor școlărilor români, pentru a se vedea „cum s-a sporit numărul lor față de vremurile în care în Cluj nu era decât o singură școală primară”, dar și la dezvelirea statuii lupoaicei, cea care înfățișează hrănirea lui Romulus și Remus, întemeietorii Romei.

După finalizarea misiunii din Transilvania, regimentul a fost dislocat în Basarabia pentru întărirea sectoarelor de pază de pe frontieră. Săptămânal, comanda regimentului raporta eșalonului superior diverse incidente ce aveau loc în zona de responsabilitate a Regimentului 16. Astfel de raporte, majoritatea întocmite de ofițerii informatori ai regimentului, dovedesc faptul că activitatea regimentului a fost una foarte solicitantă, soldații din posturile regimentului confruntându-se aproape zilnic cu diferite incidente la graniță.

Acest capitol prezintă informații referitoare și la primirea noului drapel de luptă al regimentului. În ziua de 10 mai 1929, de ziua Independenței României, o delegație a regimentului, formată din 6 ofițeri, a participat la o ceremonie militară în București prin care s-au schimbat

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

drapelele de luptă. Cu această ocazie, Regimentul 16 a primit un nou drapel, fiind al treilea primit de la data înființării.

Ultimul subcapitol tratează rolul Regimentului 16 Infanterie Suceava în problema evoluției relațiilor româno - polone din perioada interbelică. Așadar, este prezentat contextul în care mareșalul Józef Klemens Piłsudski a fost numit șef onorific al

Figura nr. 8. Drapelul de luptă al regimentului. Sursa: Muzeul Militar Național din București.

Regimentului 16, sunt oferite informații privitoare la vizita delegației române la Varșovia, precum și la vizita mareșalului în cazarma regimentului din Fălticeni.

Figura nr. 9. Mareșal Józef Piłsudski salută ofițerii Regimentului 16. Sursa: Jednostka - Szukaj w Archiwach.

În cadrul acestor bune relații bilaterale, regele Carol al II-lea a fost numit, în mod onorific, comandant al Regimentului 57 Infanterie polonez. Acest context a creat premisele unei noi vizite a delegației Regimentului 16 Dorobanți “Mareșal Józef Piłsudski” în Polonia, prezentată atât din sursele registrului istoric al regimentului, dar și prin prisma presei poloneze.

Capitolul 7. Epopeea celui de-al Doilea Război Mondial

În capitolul al șaptelea, *Epopeea celui de-al Doilea Război Mondial*, structurat pe șapte subcapitole, analizăm participarea regimentului la toate acțiunile militare dintre anii 1941 - 1944, începând cu eliberarea nordului Bucovinei până la Cernăuți, continuând cu luptele de la Grigoriopol, Razdelnaia, Dalnîk, Odesa, Cotul Donului, dar și luptele din Moldova, Muntenia și Transilvania.

În urma primirii celor două note ultimative de la guvernul sovietic de la sfârșitul lunii iunie 1940, prin care România trebuia să cedeze Basarabia și partea de nord a Bucovinei, regimentul s-a remarcat prin asigurarea retragerii Diviziei 7 Infanterie. Amintim acțiunea eroică a maiorului Carp Valeriu, care, pe propria răspundere, a ordonat ofițerilor și subordonaților să-și mențină poziția și să răspundă cu foc atacurilor sovietice, deoarece „peste Putna nu se trece!”. Totodată, pe timpul rebeliunii legionare, care a provocat tulburări și în localitatea Suceava, Regimentul 16 Infanterie a fost întrebuințat în vederea restabilirii ordinii publice.

Regimentul 16 și-a făcut intrarea în orașul Cernăuți la 6 iulie 1941, având loc la acea dată o ceremonie religioasă și un discurs al comandantului regimentului. Totodată, comanda regimentului a luat măsuri de stabilire a ordinii interioare, repartizând sectoare precum și realizarea unui plan de patrulare. Odată cu intrarea trupelor române în Bucovina, unele subunități din cadrul diviziei romășcane au fost implicate în diferite acțiuni ostile împotriva populației evreiești. La 3 iulie 1941, în localitatea Ciudei așezată lângă frontieră, au fost împușcați în doar câteva ore 450 de evrei din aproximativ 500 de locuitori. Această acțiune ostilă a fost cauzată de trupele Regimentului 16.

Prin luptele de la Grigoriopol, la care a participat și Regimentul 16 Dorobanți, după trecerea Nistrului, s-a realizat în perioada 4 - 6 august 1941 forțarea retragerii trupelor sovietice din localitate. În cadrul acestor lupte, regimentul a suferit pierderi importante cifrate la 119 morți, 627 de răniți și 28 de dispăruți. În urma atingerii obiectivelor tactice, Divizia 7 reia la 8 august 1941 înaintarea pe direcția calea ferată Razdelnaia - Karpova - Odesa. Rezistența de la stația Karpova a fost sfărâmată la 20 august 1941 de către artileria Diviziei 7 și Diviziei 11. La acest atac final a participat și Regimentul 16, care a reușit să respingă un cotraatac sovietic și să asigure flancul stâng al Diviziei 7 Infanterie. În cadrul ofensivei de cucerire a Odesei, Regimentul 16 a întâmpinat probleme la Vajne (31 august 1941), fiind într-o situație aproape imposibilă de a continua luptele

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

din cauza pierderilor. De asemenea, militarii regimentului au luptat cu sacrificii mari în apropierea localității Văcărjani și la Dalník. Regimentul 16 prin lupte sângeroase și cu pierderi însemnate și-a făcut intrarea în Odesa la 16 octombrie 1941. Intrarea trupelor române în Odesa nu a avut aproape nimic din atmosfera triumfală a unei armate victorioase. În fapt, armata română epuizată de asediul prelungit prelua controlul asupra unui oraș evacuat în prealabil de sovietici.

În perioada 1942 - 1943 Regimentul 16 Dorobanți “Mareșal Józef Pilsudski” a continuat lupta împotriva Uniunii Sovietice, însă mai puțin dornic de a muri pentru Germania undeva departe în Rusia. Pentru a putea realiza dispozitivul defensiv de apărare a Donului, cei 171.256 de militari ai Armatei 3 au fost dispuși pe un front de 156 km într-un singur eșalon astfel: Diviziile 13, 5, 6, 9, 14, 7, 11 Infanterie, 1 și 7 Cavalerie. Primele pierderi ale regimentului în urma unui bombardament au avut loc în dimineața zilei de 11 noiembrie 1942, moment în care 3 avioane de recunoaștere și bombardament au venit dinspre nord-est și au aruncat grenade în sectorul Batalionul 1 din Regimentul 16 Infanterie. Pe timpul campaniei împotriva Uniunii Sovietice, Regimentul 16 a dat dovadă de curaj, rezistând atacurilor sovietice, însă cu pierderi umane excesive. Ajunge în garnizoana Fălticeni la 29 martie 1943 cu un efectiv de 8 ofițeri, 5 subofițeri, 75 de militari la trupă, 15 cai și 10 vehicule.

Regimentul nu a avut o perioadă foarte mare de refacere în garnizoana Fălticeni, deoarece a primit ordin de marș la 1 aprilie 1944 pe frontul de est, unde trupele sovietice încercau să pătrundă pe direcția Sculeni - Stânca - Copou. Acestea au fost ultimele lupte ale Regimentului 16 împotriva trupelor sovietice. Începută cu un puternic sprijin popular, favorabil eliberării Basarabiei și nordului Bucovinei, campania s-a transformat într-un război de durată purtat în afara granițelor naționale și care s-a finalizat cu rezultate catastrofale. După întoarcerea armelor împotriva Germaniei, Regimentul 16 a fost dislocat în Transilvania, participând la luptele de la Câmpia Turzii, Viișoara și Cojocna.

Finalul capitolului prezintă ultimele momente de existență ale Regimentului 16 Infanterie Suceava, precum și ce a urmat după desființarea unității militare, din luna noiembrie 1944. Începând cu data de 1 noiembrie 2008 și până în prezent, unitatea devine Școala Militară de Subofițeri de Jandarmi “Petru Rareș” Fălticeni, realizându-se astfel legătura cu trecutul și continuitatea a ceea ce a fost *Regimentul 16 Infanterie Suceava*.

Capitolul 8. Studiu privind evoluția tacticii infanteriei și a pregătirii de luptă a Regimentului “Suceava” nr. 16

Ultimul capitol al lucrării, *Studiu privind evoluția tacticii infanteriei și a pregătirii de luptă a Regimentului Suceava nr. 16*, constituie „partea aplicată” a lucrării de doctorat. În vederea obținerii unei mai bune înțelegeri a rolului și locului regimentului în cazul istoriei militare a României, am realizat o foarte scurtă prezentare a tradițiilor militare (franceză și germană) după care a fost instruită armata română în perioada supusă analizei, a organizării, tacticii, strategiei și armamentului, tipului de exerciții și manevre militare folosite etc. Ulterior este prezentată evoluția *Regimentului Suceava nr. 16* în funcție de toate aceste elemente, subliniindu-se, pe baza resurselor inedite și edite depistate, contribuțiile teoretice și practice ale ofițerilor regimentului la punerea în valoare a acestora.

Figura nr. 10. Participarea Regimentului 16 la manevre. Sursa: Albumul Armatei Române: 10 maiu 1902, img. nr. 197.

Printre numele unor militari care s-au remarcat în pregătirea de luptă și instruire se numără și militarul Stroe Buican, originar din orașul Dorohoi. După alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Principatelor Române, Stroe Buican antrena primii soldați din armata modernă a Principatelor. Instructorul îi învăța pe soldați tehnicile europene de luptă, dar și

utilizarea puștilor din Franța.

Capitolul prezintă și rolul învățământului militar în procesul de pregătire al militarilor. În acest sens, s-au identificat ofițerii absolvenți ai Școlii Superioare de Război. De la înființarea sa și până la începutul Primului Război Mondial s-au brevetat 413 ofițeri de stat-major, care s-au remarcat în procesul de perfecționare a organismului militar. Din acest total de 413 ofițeri de stat-major, 13 ofițeri au fost militari ai Regimentului 16. Totodată, s-au identificat în cadrul capitolului ofițeri ai Regimentului 16, care de-a lungul carierei militare, au reușit să urmeze studii militare în

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

alte state, cum ar fi Germania sau Franța. Din cadrul regimentului au fost școliți în Germania sublocotenentii Vasile Crețoiu, Mihai Todicescu și căpitanul Oprescu Constantin, iar la Viena sublocotenentul Moise Groza. La Școala Militară din Saint-Cyr (Franța), au fost școliți locotenentii Lovinescu V. Ioan și Cristescu Dimitrie.

Vasile Crețoiu a refăcut în spiritul normelor Marelui Stat Major, *Regulamentul de infanterie Partea I*. Totodată, a lucrat la *Regulamentul mitralierelor și armamentului de însoțire*, fiind trimis în repetate rânduri la centrul de instrucție a infanteriei spre a examina dacă principiile teoretice se armonizează cu cele practice, dar a și colaborat la redactarea *Regulamentului tragerilor de infanterie*.

Capitolul analizează și contribuția comandanților unității fălțicene la dezvoltarea tacticii infanteriei. În acest sens, printre comandanții Regimentului 16 Infanterie care au adus contribuții la dezvoltarea instrucției practice și a metodologiei privind desfășurarea manevrelor se numără și colonelul Stambulescu Gheorghe. Ofițerul, a publicat în anul 1898 *Conducerea jocului de resboiu (metoda Verdy du Vernois)*, o completare utilă a principiilor teoretice ale tacticii din acele timpuri și în același timp o adaptare la nevoile armatei române, prin faptul că jocul de război prezentat era aplicat la două teme tactice.

Pe de altă parte, colonelul Groza Moise a avut o contribuție semnificativă prin publicarea mai multor lucrări (*Analisa critică a regulamentelor noastre. Serviciul interior* - 1886; *Istoricul manevrelor Corpului 4 de armată din anul 1894* sau *O privire generală asupra ziaristiceii noastre militare* - 1895). Cea mai însemnată activitate a generalului Moise Groza, a fost traducerea din limba germană a lucrării *Apărarea Transilvaniei contra armatei române*.

Prin prezentarea programului zilnic de instrucție atât al trupei cât și al cadrelor în cazarmă, dar și pe timpul manevrelor, principiilor tactice ale regulamentelor în vigoare, școlile de instrucție, dar și a instrucției în alte armate s-a realizat un tablou al evoluției pregătirii Regimentului 16 Infanterie, simultan cu evoluția infanteriei române. Deși sunt prezentate în cadrul lucrării aspecte referitoare la dificultatea adoptării unor principii străine, care nu au corespuns cu nevoile reale ale infanteriei române, regimentul s-a conformat tuturor instrucțiunilor exercițiilor de luptă, respectând normele tactice ale batalionului și regimentului de infanterie.

Concluzii

Regimentul 16 Infanterie Suceava, de la înființarea sa și până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, s-a dezvoltat din punct de vedere militar într-un ritm accentuat, în contextul în care atât gânditorii militari ai acelei perioade, cât și regulamentele în vigoare considerau infanteria, după cum era și firesc, drept arma de bază.

Conceperea, planificarea și execuția acțiunilor militare de către regiment a fost caracterizată de realism și măiestrie, a demonstrat faptul că instrucția practică și teoretică a fost bună, permițând pe plan militar realizarea dezideratului politic al poporului român. Prin instrucția practică și teoretică s-a reușit întărirea spiritului de disciplină în cadrul subunităților, deprinderea trupelor cu greutățile vieții de campanie și instruirea acestora pentru îndeplinirea misiunilor de luptă primite.

Regimentul 16 Infanterie Suceava și-a îndeplinit cu succes toate misiunile încredințate, atât pe câmpul de luptă cât și în cadrul manevrelor executate, pentru a-și forma deprinderile necesare ducerii acțiunilor militare. Din punct de vedere logistic, conducerea regimentului a fost mereu preocupată de crearea unor condiții cât mai bune instruirii militarilor săi, prin construirea sau reabilitarea spațiilor cazărării.

Pornind de la ipotezele care s-au dorit a fi verificate, putem concluziona faptul că toate acestea au fost analizate și validate. Cu toate acestea asupra unei singure ipoteze, deși a fost verificată și analizată din diferite puncte de vedere, nu ne putem pronunța în totalitate asupra validității sale, din cauza trecerii timpului și al întregii dispute care a avut loc referitoare la capturarea drapelului turcesc.

Astfel, prima ipoteza - *Regimentul 16 Infanterie Suceava a luat parte la cele mai importante lupte atât în Războiul de Independență, în Primul Război Mondial, cât și în cel de-al Doilea Război Mondial* a fost studiată pe parcursul mai multor capitole, în cadrul lucrării prezentându-se în detaliu cele mai importante lupte la care regimentul a participat. În ciuda greutăților întâmpinate legate de uzura fizică și psihică, aprovizionarea precară cu hrană, insuficiența mijloacelor de luptă și de transmisiuni, precum și a lipsei echipamentelor de protecție împotriva frigului, Regimentul 16 Dorobanți "Mareșal Józef Pilsudski" din Divizia a 7-a Infanterie și-a făcut datoria pe deplin, participând, între anii 1877 - 1944, la toate acțiunile militare importante și decisive ale armatei române. Regimentul 16 s-a remarcat începând cu luptele de la Grivița, campania din Bulgaria, campaniile din anii 1916 - 1918 pentru realizarea idealului național, operațiunile din Transilvania,

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

eliberarea nordului Bucovinei, până la Cernăuți; continuând cu luptele de la Grigoriopol, Razdelnaia, Dalnic, Odesa, la marea bătălie de la Cotul Donului, precum și la luptele din Moldova, Muntenia și Transilvania, obținând experiență și învățăminte benefice artei militare românești. Trebuie amintită acțiunea eroică a maiorului Carp Valeriu la începutul lunii iulie 1940, care, pentru a asigura retragerea Diviziei 7 Infanterie, pe propria răspundere a ordonat ofițerilor și subordonaților să-și mențină poziția și să răspundă cu foc atacurilor sovietice, deoarece „Peste Putna nu se trece!”.

Cea de-a doua ipoteză dorește să răspundă la întrebarea dacă *drapelul turcesc de la Grivița a fost capturat de eroul din Salcea, Grigore a Lucăi*. Referitor la această ipoteză nu ne putem pronunța în totalitate, deși s-a reușit adunarea mai multor mărturii. Avansarea la gradul de general de brigadă a ofițerului Candiano Popescu a făcut imposibilă, la acea vreme, finalizarea anchetei privitoare la eroul de la Grivița.

Pe de altă parte, la 2 martie 1895 în ziarul „Evenimentul”, V. M. Kogălniceanu a tipărit o scrisoare interesantă prin care lua apărarea lui Grigore a Lucăi împotriva sergentului Grigore Ion. Politicianul recunoaște că tatăl său, Mihail Kogălniceanu, a făcut o greșeală când a subscris din postura de ministru de externe decretul prin care s-a decorat soldatul vânător pentru captura drapelului. A mai adăugat faptul că tatăl său, încă din 1879 având bănuieli în privința aceasta, a inițiat o anchetă, despre care amintește și comandantul regimentului, Gheorghe Boteanu în memoriile sale. Cu toate acestea, indiferent din ce regiment a făcut parte eroul de la Grivița, un fapt rămâne cert, și anume că acel steag a fost smuls cu vitejie din mâna otomanilor, făcând cinste armatei române.

Cea de-a treia ipoteză a lucrării s-a confirmat, deoarece *Regimentul 16 Dorobanți “Mareșal Józef Pilsudski” a avut un rol important în dezvoltarea și menținerea bunelor relații bilaterale româno - polone*. În cadru general de bune relații între România și Polonia, la 17 octombrie 1931, Regimentul 16 a primit denumirea de *Regimentul Baia nr. 16 “Mareșal Józef Pilsudski”*, prin desemnarea mareșalului polon șef onorific al acestui regiment. După acest eveniment, o delegație a regimentului s-a deplasat la Varșovia pentru a-l invita pe mareșal să preia comanda cu care a fost investit și de a vizita regimentul. Rezultatul vizitei mareșalului polon la Fălticeni a fost creșterea în rândul ofițerilor, subofițerilor și trupei dragostea față de poporul polonez și de mareșal, acordându-se onoarea de către regele Carol al II-lea militarilor din regiment să poarte la epoletă inițialele “J. P” (*Józef Pilsudski*).

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

În cadrul acestor relații, la 23 mai 1932, regimentul își schimbă denumirea în *Regimentul 16 Dorobanți "Mareșal Józef Pilsudski"*. Prietenia și alianța româno-polonă a continuat și după stingerea din viață a mareșalului de președinte al Poloniei Ignacy Mościcki. Astfel, în anul 1937 regele Carol al II-lea a fost numit în mod onorific comandant al Regimentului 57 Infanterie polonez. În acest nou context de relații bilaterale, în care armata reprezenta veriga cea mai puternică din prietenia României și a Poloniei, o delegație a Regimentului 16 s-a deplasat în anul 1938 la Poznań în vizită la Regimentul 57 Infanterie, unul din cele mai glorioase regimente polone.

În anul 2003, după mai bine de 60 de ani, firul relațiilor bilaterale dintre România și Polonia a fost reînnoțit prin vizita din perioada 20 - 24 ianuarie făcută de principele Radu în Polonia, în contextul acțiunilor Familiei Regale pentru integrarea României în Uniunea Europeană. Relațiile au continuat cu ocazia ședinței de condamnare a comunismului în anul 2006. Începând cu anul 2016, între Brigada 17 Mecanizată „Wielkopolska” și Brigada 15 Mecanizată „Podu Înalt” Iași se desfășoară activități de colaborare în domeniul militar, având ca punct de plecare parteneriatul strategic dintre România și Polonia. Pentru reactualizarea și păstrarea vie a tradițiilor militare din perioada interbelică, în care mareșalul polon Józef Pilsudski a fost desemnat șef onorific al Regimentului 16 Dorobanți și ținând cont de faptul că la desființarea sa regimentul a predat personalul și toată baza logistică din dotare Regimentului 15 Dorobanți din Piatra Neamț, Ministerul Apărării Naționale prin Comisia de heraldică și denumiri a propus ca începând cu data de 14 februarie 2020, Batalionul 634 Infanterie din Piatra Neamț să preia denumirea onorifică de „Mareșal Józef Pilsudski”, asigurându-se astfel continuitatea relațiilor bilaterale până în zilele noastre.

Ultima ipoteză a studiului doctoral a analizat dacă *evoluția pregătirii de luptă a Regimentului 16 Infanterie Suceava a fost una reală, cu accentul pus pe partea practică*. Această ipoteză a fost studiată pe parcursul unui întreg capitol, constituind partea practică a lucrării. Ipoteza a fost verificată și validată, deoarece statutul major al regimentului s-a conformat regulamentelor militare adoptate, deși, câteodată, cu întârzieri din cauza dificultăților întâmpinate în implementarea doctrinelor străine. Prin prezentarea programului zilnic de instrucție atât al trupeii cât și al cadrelor în cazarmă, dar și pe timpul manevrelor, principiilor tactice ale regulamentelor în vigoare, școlile de instrucție, dar și a instrucției în alte armate s-a realizat un tablou al evoluției pregătirii Regimentului 16 Infanterie, simultan cu evoluția infanteriei române. Deși sunt prezentate în cadrul lucrării aspecte referitoare la dificultatea adoptării unor principii străine, care nu au corespuns cu

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

nevoile reale ale infanteriei române, regimentul s-a conformat tuturor instrucțiunilor exercițiilor de luptă, respectând normele tactice ale batalionului și regimentului de infanterie.

Cu toate acestea, de-a lungul existenței sale, s-au înregistrat perioade în care din diferite motive Regimentul 16 s-a confruntat cu lipsa de instrucție a cadrelor, în special cele din rezervă, dar și a subunităților. Pe plan operativ, regimentul a desfășurat atât operații ofensive, cât și defensive. În majoritatea situațiilor apărarea a avut un caracter temporar, iar lucrările genistice ce s-au executat de militarii regimentului au fost discontinue. Apărarea regimentului s-a bazat pe puncte de sprijin și noduri de apărare.

Pe parcursul lucrării, au fost identificați militari ai Regimentului 16 care s-au remarcat în procesul de instruire prin introducerea unor principii de luptă preluate din alte armate europene cum ar fi Stroe Buican, considerat a fi printre primii instructori militari ai armatei române. În plus, colonelul Stambulescu Gheorghe, a publicat în anul 1898 *Conducerea jocului de resboiu (metoda Verdy du Vernois)*, o completare utilă a principiilor teoretice ale tacticii din acele timpuri, fiind o adaptare la nevoile instrucției armatei române. Totodată, am identificat ofițerii care au urmat studii în alte state, absolvenții Școlii Superioare de Război, dar și ofițeri care au avut o contribuție remarcabilă în domeniul teoriei militare și care au contribuit la elaborarea regulamentelor militare.

În concluzie, după aproape 68 de ani de existență, regimentul și-a încheiat misiunea ducând de multe ori lupte până la sacrificiul suprem al militarilor săi. Amintirea Regimentului 16 Infanterie va fi una vie, deoarece începând cu data de 1 noiembrie 2008 și până în prezent, cazarma regimentului devine Școala Militară de Subofițeri de Jandarmi „Petru Rareș” Fălticeni, realizându-se astfel legătura cu trecutul, marcându-se continuitatea simbolică a ceea ce a fost *Regimentul 16 Infanterie Suceava*.

Bibliografie

I. Izvoare și instrumente de lucru

I.1. Instrumente de lucru

- Albumul armatei române. 10 mai 1902*, Editura Librăriei Socec&Bucuresci;
- Albumul Divizia VII la Budapesta, septembrie-octombrie 1919*;
- Brătianu, Ion, *Discursurile lui politice*. Vol. IV, București, 1940;
- Buza, Octavian, *Clujul 1919-1939*, Cluj, Tipografia „Ardealul”, 1939;
- Cartea de aur a veteranilor 1877-78 din Comuna Dumbrăveni*, Botoșani, Tipografia B. Saidmann, 1914;
- Ciolca, Cătălin; Ilisei, Grigore, *Cartea Fălticeniilor de la A la Z*, Iași, Editura Pim, 2010;
- Ciubotaru, Ștefan, *Monografia orașului Botoșani*, Botoșani, Editura Axa, 1997;
- Costăchescu, Vasile, *Istoria orașului Folticeni. Cu un scurt istoric al județului Baia 1340-1941*, Folticeni, Tipografia Românească C. Popovici, 1941;
- Elsie, Robert, *Historical Dictionary of Albania*. Second Edition, Toronto, The Scarecrow Press, Inc., 2010;
- Enciclopedia României*, Vol. I, 1938;
- Găinariu, Elena, *Monografia Comunei Burdujeni, plasa Bosancea, județul Suceava*, București, Tipografia Seminarului Monahal “Cernica”, 1936;
- Ghioldum, Constanța, *Din istoria localității Oituz*, Bacău, Editura Plumb, 2001;
- Iorga, Nicolae, *Războiul nostru în note zilnice. 1916-1917*. Vol. II, Craiova, Editura Ramuri, 1919;
- Muzeul Militar Național, *Uniformele armatei române 1830-1930*, București, 1930;
- Nicolescu, Valeriu; Marafet, Constantin, *Un colț de Țară Românească. Județul Slam-Râmnic*. Vol. I, Râmnicu-Sărat, Editura Rafet, 2008;
- Preda, Dumitru, *Berthelot și România. Album*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1997;
- Stino, Aurel-George, *Fălticeni care au fost. Amintiri, evocări, însemnări*, Iași, Editura OMNIA, 2004;
- Stroea, Adrian; Ghinoiu, Marin; Barbu, Florin; Băjenaru, Gheorghe; Dănilă, Olga, *Enciclopedia artileriei române*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2014;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Vlădescu, Cristian, *Uniformele armatei române de la începutul secolului al XIX-lea până la victoria din mai 1945*, București, Editura Meridiane, 1977.

I.2. Izvoare inedite

Arhivele Naționale Istorice Centrale (A.N.I.C.) - fond *Ministerul de Război - Marele Stat Major*, dosar nr. 258 I/1877;

Depozitul Central de Arhivă - Pitești:

- Fondul Comandamentul Militar al Basarabiei - fond nr. 1697; dosar nr. 26/1921.
- Fondul Comisariatul militar Brașov - fond 1585, inv. 7846/1978, dosar nr. 4341/1897, (Roman Xenofon).
- Fondul Direcția Cadre învățământ - fond nr. 3042 (Memorii bătrâni), inv. S 80/08.04.1977 (Boteanu Gheorghe, Pilat Constantin, Ignat Nichita, Botez Panait, Groza Moise), S 928/26.05.1982 (Lovinescu V. Ioan, Keintzel Oskar, Stambulescu Gheorghe, Gheleme Adrian și Constantinescu Aurel), inv. S 217/20.08.1974 (Visarion Constantin și Crețoiu Vasile).
- Fondul Diviziei 7 Infanterie (*Jurnal de operații, Registru istoric, Ordine circulare*) - fond nr. 513; dosare nr. 3, 5, 7, 8, 9, 10;
- Fondul Diviziei 8 Infanterie - fond nr. 2271, dosar nr. 382.
- Fondul Marele Stat Major - Secția V Instrucție - fond nr. 948/6; dosare nr. 81, 141, 201, 212, 227, 315, 388, 426, 435, 667;
- Fondul Regimentului 16 Infanterie Suceava (*Colecția Registre istorice și jurnale de operațiuni 1*) - fond nr. 4307, dosare nr. 3356, 3357, 3358, 3359, 3360, 3362, 3363, 3364, 3365, 3366, 3367, 3368, 3369; *Memorii ale ofițerilor și trupei* - dosar nr. 36/1917; dosare nr. 12, 17, 52/1919; 95/1921; 1536/1941-1942; 2196/1944; 2224, 2232/1944;
- Fondul Regimentului 56 Infanterie (*Jurnalul de operații al Regimentului 56 Infanterie*) - fond nr. 4347, dosare nr. 36 și 37;
- Fondul Școlii Superioară de Război - fond nr. 6559; dosare nr. 213 și 242;

Fondul Bibliotecii Centrale Universitare "Lucian Blaga" Cluj-Napoca;

Fondul Bibliotecii Complexului Muzeal "Iulian Antonescu" Bacău;

Muzeul "Unirii" din Cornu Luncii;

Muzeul Militar Național "Ferdinand I" - Colecția „Drapele și stindarde”;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Muzeul Național al Bucovinei;

Muzeul Național de Istorie a României;

Muzeului Etnografic „Samuil și Eugenia Ioneț” din Rădăuți, inv. nr. 2422;

Narodowe Archiwum Cyfrowe - Arhivele Naționale Digitale din Polonia ([Home - Szukaj w Archiwach](#));

Serviciul Județean Botoșani al Arhivelor Naționale (S.J.B.A.N.) - fond *Primăria orașului Botoșani*, dosare nr. 11/1877 și 9/1878;

Serviciului Județean Suceava al Arhivelor Naționale (S.J.S.A.N.) - fond *Prefectura Județului Baia* (1924 - 1934), dosar nr. 5/1935; fond *Primăria orașului Fălticeni* (1850 - 1950), dosare nr. 1/1914 și 28/1939; fond *Primăria Suceava*, dosar nr. 6/1935.

I.3. Izvoare edite:

I.3.1. Izvoare documentare

Căzănișteanu, Constantin; Alexandrescu, Vasile; Niculae Niculae; Toderașcu, Constantin, *Documente privind istoria militară a poporului român. Iulie 1891-decembrie 1894*, București, Editura Militară, 1976;

Cervatiuc, Ștefan, *Contribuția fostelor județe Botoșani și Dorohoi la susținerea Războiului de Independență - mărturii documentare*, Botoșani, Editura AXA, 2002;

Cioculescu, Șerban, *Corespondența dintre I. L. Caragiale și Paul Zarifopol (1905-1912)*, București, Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II”, 1935;

Documente privind istoria României. Războiul pentru Independență. Vol. I, III, IV, V, VI, VIII, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1953-1954;

Filipciuc, Ion, *Generalul Iacob Zadik în Bucovina. Documente și comentarii*, Câmpulung Moldovenesc, Tipografia SC ROF IMP SRL, 2018;

Gal, Ionel, *Independența României. Documente*. Vol. I - *Documente de presă internă*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1977;

Ivanceanu, Vintilă, *Documente diplomatice. Evenimentele din peninsula balcanică. Acțiunea României septembrie 1912 - august 1913. Cartea Verde. Textul Tractatului de pace de la București*, București, Editura Minerva, 1913;

Marghiloman, Alexandru, *Note politice. 1897-1924*, București, Editura Institutului de Arte Grafice “Eminescu”, 1927;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Ministerul Afacerilor Străine, *Documente diplomatice: evenimentele din Peninsula Balcanică: acțiunea României 20 Septembrie 1912 - 1 August 1913. Documents diplomatiques: les événements de la Péninsule Balkanique: l'action de la Roumanie 20 Septembre 1912 - 1 Août 1913*, București, Imprimeria Statului, 1913;

Nistor, Ion I., *Unirea Bucovinei. 28 noiembrie 1918. Studii și documente*, Cluj-Napoca, Editura Napoca-Star, 2010;

Ordinea de batae a Forțelor Armate în timp de pace la 1 aprilie 1943, București, Tipografia Marelui Stat Major, 1943;

Popescu-Puțuri, Ion; Oțetea, Andrei, *Documente privind marea răscoală a țărnanilor din 1907. Vol. II. Desfășurarea răscoalei. Moldova*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1983;

România în Războiul Mondial. Vol. I, Ministerul Apărării Naționale, București, Imprimeria Națională, 1934;

Șperlea, Florin; Drăghici, Lucian; Stănescu, Manuel, *Armata română și răscoala din 1907. Documente*, București, Editura Militară, 2007;

Studii și materiale de istorie militară. M.M.C., tom. 9, 1976;

Zimmermann, Silvia-Irina, *Tată iubit și cel mai credincios prieten. Corespondența Regelui Carol I cu tatăl său, Principele Karl Anton de Hohenzollern-Sigmaringen (1866-1881)*, București, Editura Corint Books, 2023.

I.3.2. Izvoare narative

„Monitorul Oastei”, Imprimeria Ministerului de Resbel, Bucuresci, nr. 21, 22, 23/1872;

„Monitorul Oastei”, Imprimeria Ministerului de Resbel, Bucuresci, nr. 35/1876;

„Monitorul Oastei”, Imprimeria Ministerului de Resbel, Bucuresci, nr. 1, 5, 11, 14/1877;

„Monitorul Oastei”, Imprimeria Ministerului de Resbel, Bucuresci, nr. 28/1891;

„Monitorul Oastei”, Imprimeria Ministerului de Resbel, Bucuresci, nr. 13, 27/1889;

„Monitorul Oastei”, Imprimeria Ministerului de Resbel, Bucuresci, nr. 10/1880;

„Monitorul Oastei”, Imprimeria Ministerului de Resbel, Bucuresci, nr. 19/1883;

„Monitorul Oastei” din perioada ianuarie 1918 - iulie 1919;

„Monitorul Oficial”, nr. 106, 122/1932;

„Monitorul Oficial”, nr. 107/1916;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

„Monitorul Oficial”, nr. 16/1910;

„Monitorul Oficial”, nr. 203, 261/1921;

„Monitorul Oficial”, nr. 212/1918;

„Monitorul Oficial”, nr. 219/1911;

„Monitorul Oficial”, nr. 244/1931;

„Monitorul Oficial”, nr. 28/1913;

„Monitorul Oficial”, nr. 78/1877;

Directiva asupra instrucției de luptă a infanteriei, 1928;

Inspectoratul General al Infanteriei, *Regulamentul provizoriu asupra instrucției tehnice a infanteriei*. Vol. III, C. 3, București, 1940;

Instrucțiuni asupra exercițiului și manevrelor de infanterie, București, 1883;

Logadi, Ion, *Livretul de teorii al caporalului și subofițerului de infanterie*, Craiova, Tipografia Philip Lasar, 1886;

Regulamentul asupra exercițiilor și manevrelor de infanterie. Partea a IV-a. Școala de brigadă, București, 1891.

Regulamentul asupra serviciului interior pentru toate trupele, București, 1919;

Regulamentul provizoriu asupra luptei infanteriei - C. 4, 1939;

Regulamentul provizoriu asupra serviciului în campanie al armatei Roșii - P.U. - 36, Moscova;

Regulamentul provizoriu de manevră al infanteriei Partea a II-a, 1923;

Regulamentul provizoriu pentru instrucția infanteriei Partea I-a. Instrucția tehnică a infanteriei, Sibiu, Tipografia Școalei Militare Inf. „Principele Carol”, 1925;

Regulamentul provizoriu pentru instrucția infanteriei. P. II. Lupta, 1925;

Regulamentului exercițiilor de infanterie, 1908.

II. Periodice

- „Acta Moldaviae Meridionalis”, Anuarul Muzeului Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui, XL/Vol. II, Iași, Editura Pim, 2020;
- „Acta Moldaviae Septentrionalis”, XI, 2012;
- „Acta Musei Napocensis”, II, 1965;
- „Acta Musei Napocensis”, XIV, 1977;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

- „Acta Poloniae Historica”, Warszawa, nr. 41, 1980;
- „Adevărul” din 23 martie 1907;
- „Adevărul” din 29 iunie/12 iulie 1913;
- „Anale de istorie”, nr. 6/1977;
- „Anuarul muzeului Bucovinei”, XLIII, Suceava, Editura Universității „Ștefan cel Mare”, 2016;
- „Archiva Moldaviae”, Vol. V, 2013;
- „Buletinul Universității Naționale de Apărare Carol I” nr. 3/2012;
- „Cadente peste timp” - revista cadrelor militare în rezervă și a veteranilor de război din județul Vaslui - anul VII, nr. 1 (13) / 2019, Huși;
- „Calendarul tradițiilor militare”, 2014, București;
- „Carpica”, XIV, 1982;
- „Crai nou” din 20 aprilie 2018;
- „Crai nou” din 14 octombrie 2019;
- „Cultura Poporului”, nr. 5 din 29 mai 1921;
- „Cultura Poporului”, nr. 6 din 5 iunie 1921;
- „Cultura Poporului”, nr. 15 din 8 august 1921;
- „Cultura Poporului”, nr. 24 din 10 octombrie 1921;
- „Curentul”, an XIV, nr. 4.886 din 22 septembrie 1941;
- „Cuvânt și faptă”, anul XII, nr. 3 - 4, iulie - decembrie 2015, Fălticeni;
- „Cuvânt și faptă”, anul X, nr. 1, ianuarie - martie 2013, Fălticeni;
- „Cuvânt și faptă”, anul X, nr. 2, aprilie - iunie 2013, Fălticeni;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 1 (43)/ 2009;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 1 (55) / 2012;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 1-4 (31-34)/ 2006;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 2 (48)/ 2010;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 4 (12)/ 2000;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 4 (26)/ 2004;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 4 (70)/ 2015;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 1 (59)/ 2013;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 3 (65)/ 2014;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 3 (73) / 2016;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 4 (54)/ 2011;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 2-3 / 1998;
- „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 4/ 1998;
- „Eroii Neamului”, Anul VI, nr. 3 (20), septembrie 2014;
- „Forum cultural”, Botoșani, anul II, nr. 2, iunie 2002;
- „Gândirea Militară Românească” nr. 1-2/2018;
- „Glasul Bucovinei” nr. 14 din 29 noiembrie 1918;
- „Glasul Bucovinei” nr. 6 din 8 noiembrie 1918;
- „Glasul Bucovinei”, nr. 478 din 27 iulie 1920;
- „Inmuguriri” nr. 7 - 12;
- „Kurier Poznański” nr. 234 din 24.05.1938;
- „Land Forces Academy Review”, vol. 26, nr. 1, 2021;
- „Land Forces Academy Review”, vol. 26, nr. 2, 2021;
- „Lumina”, ediția de Moldova din 2 noiembrie 2017;
- „Lupta” anul XII, nr. 2523 din 1 martie 1895;
- „Militärwissenschaftliche und Technische Mitteilungen”, nos. 5-6, 1924;
- „Národní politika”. Praha: V. Nedoma, 23.3.1907, 25 (82, odpolední vydání);
- „Patria” nr. 218 din 29 septembrie 1921;
- „Revista Bibliotecii Academiei Române”, anul 2, nr. 1, ianuarie-iunie 2017;
- „Revista de Istorie Militară”, nr. 1-2/2017;
- „Revista de Istorie Militară”, nr. 3-4/2013;
- „Revista de Istorie”, nr. 4/1976;
- „Revista de Științe Militare” nr. 2/2005;
- „Revista istorică”, Tomul VIII, nr. 3-4, martie-aprilie 1997;
- „Revista română”, nr. 3-4 (93-94), toamna-iarna 2018;
- „Revue Militaire Française”, 1926;
- „România liberă”, nr. 92 din 3 septembrie 1877;
- „România”, nr. 139 din 29 octombrie 1920;
- „Studii” nr. 6/1971;
- „The Illustrated London News” (No. 1979 - vol. LXX, Saturday, June 16, 1877);

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

- „Tribuna” din 12/26 ianuarie 1912;
- „Tribuna” nr. 10 din 12/24 ianuarie 1912;
- „Țara Bârsei” Brașov, 2018;
- „Universul” din 17 martie 1907;
- „Universul” din 23 februarie 1932;
- „Universul” din 29 iunie 1941;
- „Universul” din 8 martie 1907;
- „Universul” nr. 27 din 3 ianuarie 1931;
- „Universul”, an 57, nr. 181 din 4 iulie 1940;
- „Voința națională” din 10 (23) martie 1907;
- „Străjer în calea furtunilor”, an XI, nr. 21, iulie 2017.

III. Memorii, jurnale

- Agapie, Mircea; Pentelescu, Aurel; Emil, Ion, *Cartea amintirilor absolvenților. O sută de promoții. (1889-1995)*, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1994;
- Alexandru, Averescu, *Notițe zilnice din războiul (1916-1918)*, București, Editura Cultura Națională, 1935;
- Ambrosă, Ioan, *Cavaler al Ordinului Mihai Viteazul*, București, Editura Fiat Lux, 1999;
- Bianu, Vasile, *Însemnări din războiul României Mari. De la mobilizare până la pacea din București*. Vol. I, Cluj, Institutul de arte grafice „Ardealul”, 1926;
- Bianu, Vasile, *Însemnări din războiul României Mari. De la pacea din București până la încoronarea din Alba Iulia*. Vol. II, Cluj, Institutul de arte grafice „Ardealul”, 1926;
- Boian, Octav, *Amintiri din campanie (1916) de la Agaș la Gagy și înapoi*, București, Tip. „Convorbiri Literare”, 1927;
- Boteanu, Gheorghe, *Memoriu din războiul de la 1877-1878*, București, Tipografia Curții Regale, F. GOBL FII, 1895;
- Botez, Tamara, *Frontul invizibil*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016;
- Ciubotă, Viorel; Nicolescu, Gheorghe; Țuca, Cornel, *Jurnal de operațiuni al Comandamentului Trupelor din Transilvania (1918-1921)*. Vol. I, Satu Mare, Editura Muzeului Sătmărean, 1998;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

- Ciucă, Marcel-Dumitru; Ion, Narcis-Dorin, *Carol II. Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice*, vol. I, București, Editura Publisol, 2022;
- Codrescu, Nicolae, *Din păcatele trecutului sau după 24 de ani. Memoriile unui veteran invalid din resboiul de neatârnavare*. Vol. I, Tipografia Moderna, Botoșani, 1901;
- Codrescu, Nicolae, *Din păcatele trecutului sau după 24 de ani. Memoriile unui veteran invalid din resboiul de neatârnavare*, Botoșani, Tipografia Leon Friedmann, 1902;
- Dimitrescu, Mihail, *Amintiri și episoade din resbelul pentru independență cu o privire retrospectivă asupra desvoltării armatei române de la 1859*, București, Tipografia „Gutenberg”, Josep Göbl, 1893;
- Dimitriu, Eugen, *Eroi fălticenești în Primul Război Mondial*, Suceava, Editura Lidana, 2017;
- Dimitriu, Eugen, *Orașul muzelor*, Suceava, Editura Bucovina Istorică, 2002;
- Dușu, Alesandru; Retegan, Mihai, *Ostași, vă ordon: Treceți Prutul!*, București, Editura Globus, 1992;
- Fira, Gheorghe, *Lupta de la Spătărești pentru apărarea orașului Folticeni de către Regimentul 2 grăniceri contra Corpului II de bolșevici*, Fălticeni, Tipografia M. Saldaman;
- Ghișescu-Sănătescu, Simona, *Jurnalul generalului Sănătescu*, București, Editura Humanitas, 1993;
- *Istoricul Școalei Superioare de Război. 1889-1939*, București, 1939;
- Jedrzejewicz, Waclaw; Cisek, Janus, *Kalendarum zycia Józefa Pilsudskiego 1867-1935*, Tom III, Warszawa, Wydawnictwo Literackie, 1998;
- Marinescu, Eugen, *Cîntărețul luptelor și al biruințelor. Căpitanul-poet Nicolae Vulovici*, București, Editura Militară, 1977;
- Mocanu, Vasile, *Anotimpurile de foc ale Oituzului*, București, Editura Militară, 1984;
- Mocanu, Vasile, *Timp al îndârjirilor eroice 1916-1917*, București, Editura Militară, 1986;
- Nandriș, Tudor, *Jurnal de campanie 1939-1945*, Rădăuți, Editura Septentrion, 2010;
- Nistor, Ion I., *Amintiri răzlețe din timpul unirii*, Cernăuți, Tiparul „Glasul Bucovinei”, 1938;
- Olteanu, Marcel, *Din amintirile unui luptător. Tisa 1919*, București, Cartea Românească, 1937;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

- Popescu, Candiano, *Războiul neatârării. Asaltul și luarea redutei Grivița*, București, Editura „Flacăra”, 1913;
- Rosetti, Radu, *Notele unui ofițer norvegian înaintea și în timpul războiului de neatârare 1876-1878*, București, Cultura Națională, 1928;
- Sadoveanu, Mihail, *44 de zile în Bulgaria*, București, Editura Cartea Românească, 1925;
- Sadoveanu, Mihail, *Amintirile căprarului Gheorghică*, București, Editura Minerva, 1906;
- Sadoveanu, Vasile, *Bădia Mihai. Amintiri și evocări*, București, Editura pentru literatură, 1968;
- Savel, Vasile, *Pribeag*, București, Editura Gutenberg, 1920;
- Scărișoreanu, Romulus, *Fragmente din războiul 1916-1918. Istorisiri documentate*, București, Ediția a 2-a, Tiparul Cavaleriei, 1934;
- Spiridon, Ion, *Grădina morții. Amintiri*, Fălticeni, Institutul de Arte Grafice „M. Saidman”, 1934;
- Stănescu, Manuel, *Odessa. Gustul amar al victoriei (August-Octombrie 1941)*, București, Editura Cetatea de Scaun, 2016;
- Tănăsescu, Petrică, *Zborul Ciocîrliei. Eroul căpitan Ioan Fătu*, București, Editura Militară, 1978;
- Tăslăuanu, Octavian C., *Spovedanii*, București, Editura Minerva, 1976;
- Tăslăuanu, Octavian C., *Sub flamurile naționale. Note și documente din războiul de întregire al neamului. Vol. I, Sighișoara*, Editura Miron Neagu, 1935;
- Turtureanu, Constantin, *În vâltoarea războiului (1914-1919). Amintiri*, Cernăuți, Tipografia Litera Românească, 1938;
- Văgăonescu, Mihail, *Viața în război. Însemnări zilnice de pe front 1916-1918 în România 100. Băcăuani în Marele Război și la Marea Unire*, Bacău, Editura Babel, 2018;
- Zotta, Dumitru, *Clipe din învălmășagul luptelor. Din războiul pentru întregirea neamului*, Chișinău, Tipografia Eparhială - Cartea Românească, 1927.

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

IV. Lucrări generale

Anghel, Florin; Preda, Dumitru, *România - Polonia. Relații diplomatice*. Vol. I. 1918-1939, București, Editura Univers Enciclopedic, 2003;

Arimia, Vasile, *Antonescu-Hitler. Corespondență și întâlniri inedite (1940-1944)*. Vol. I, București, Editura Cozia, 1991;

Arsenie, Valentin; Botezatu, Petre, *Strategia militară românească în epoca modernă*, București, Editura Nummus, 1999;

Asociația Națională a Veteranilor de Război, *Armata Română în Vâltoarea Războiului 1941-1945*, București, 2002;

Bacalbașa, Constantin, *Capitala sub ocupația dușmanului. 1916-1918*, București, Editura Vremea, 2017;

Badea, Marin; Ilincioiu, Ion, *Răscoala țăranilor din România 1907*, București, Editura politică, 1967;

Barrett, Michael B., *Preludiu la Blitzkrieg. Campania austro-germană în România - 1916*, București, Editura Militară, 2016;

Beaufre, Andre, *Introducere în strategie. Strategia acțiunii* (traducere), București, Editura Militară, 1974;

Berindei, Dan, *Cucerirea independenței României (1877-1878)*, București, Editura Științifică, 1967;

Boia, Lucian, *Primul război mondial. Controverse, paradoxuri, reinterpretări*, București, Editura Humanitas, 2016;

Buzatu, Gheorghe, *Antonescu, Hitler, Stalin*, Iași, Grupul Editorial Demiurg, 2008;

Carp, Matatias, *Cartea Neagră. Suferințele evreilor din România 1940-1944*. Vol. I. *Legionarii și Rebeliunea*, București, Atelierele Grafice SOCEC & Co., S.A.R., 1946;

Carp, Matatias, *Transnistria*. Vol. III, București, Societatea Națională de Editură și Arte Grafice „DACIA TRAIANA”, 1947;

Căzănișteanu, Constantin; Ionescu, Mihail E., *Războiul Neatârării României, 1877-1878*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1977;

Cerbulescu, Nicolae, *Generalul Berthelot. Spicuri din marile ziare*, Sibiu, Tipografia Școlii Militare Infanterie „Principele Carol”, 1931;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Chiper, Constantin, *Veterani în slujba patriei*. Vol. IV, Suceava, Editura George Tofan, 2010;

Ciachir, Nicolae, *Din istoria Bucovinei (1775-1944)*, București, Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1993;

Coman, Ion et al., *România în Războiul de Independență 1877-1878*, București, Editura Militară, 1977;

Collier, Paul et al., *Al Doilea Război Mondial*, București, Editura Litera, 2020;

Comisia WIESEL - *Raport Final*, Iași, Editura Polirom, 2004;

Constantin, Ion, *Din istoria Poloniei și a relațiilor româno-polone*, București, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2005;

Cornicioiu, Grigore; Dumitrescu Aurel; Opreș, Ștefan, *Contribuțiuni la istoricul grănicerilor*. Vol. III, Partea I-a (1916-1921), București, „Tirajul” Institut de Arte Grafice, 1934;

Cosma, Aurel, *Generalul Berthelot și dezrobirea românilor*, București, Imprimeria Independența, 1932;

Coșbuc, George, *Războiul nostru pentru Neatârnare. Povestit pe înțelesul tuturor*. Ediția a V-a, București, Editura Librării Școalelor, 1907;

Cupșa, Ion, *Curs de istoria artei militare. Participarea armatei române la războiul antihitlerist*. Vol.II, București, Academia Militară, 1969;

D' Abernon, Viscount, *A optsprezecea bătălie decisivă din istoria lumii. Lângă Varșovia, în anul 1920*, Varșovia-București, editor Arthur Dobiecki, 1934;

Dabija, Gheorghe, *Armata română în războiul mondial (1916-1918)*. Vol. IV, București, Tipografia Lupta, 1936;

Buzatu, Gheorghe, *Evenimentele din august 1944 în context internațional, în Actul de la 23 August 1944 în context internațional*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984;

Dabija, Gheorghe, *Războiul bulgaro-turc din anul 1912-1913*, București, Institutul grafic „Universala”, I. Ionescu, 1914;

Duțu, Alesandru; Dobre, Florica; Loghin, Leonida, *Armata română în al doilea război mondial 1941-1945*, București, Editura Enciclopedică, 1999;

Duțu, Alesandru; Retegan, Mihai, *Armata română în al doilea război mondial. Eliberarea Basarabiei și a părții de nord a Bucovinei (22 iunie-26 iulie 1941)*, București, Editura Militară, 1996;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Eseu despre strategia și tactica militară, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1995;

Fălcoianu, Ștefan, *Istoria războiului din 1877-1878*, București, 1895;

Filipciuc, Ion, *Câmpulungul în zorile unirii*, Suceava, Tipografia SC ROF IMP SRL, 2014;

Filipciuc, Ion, *Temeiul unirii Bucovinei cu regatul României*, Câmpulung Moldovenesc, Biblioteca „Miorița”, 2018;

Freedman, Lawrence, *Strategia. O istorie completă* (traducere), București, Editura Litera, 2018;

Friessner, Hans, *Bătălii trădate. Tragedia armatei germane în România*, Bragadiru, Editura Miidecărți, 2021;

Gafița, Vlad, *Iancu Flondor (1865-1924) și Mișcarea Națională a Românilor din Bucovina*, Iași, Editura Junimea, 2008;

Georgescu, Maria, *Cadeși români la Saint-Cyr*, București, Editura Militară, 2002;

Ghidul arhivelor militare române, Arhivele Militare Naționale Române, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2020;

Ghidul Arhivelor Militare române, Serviciul Istoric al Armatei, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2010;

Giurescu, Constantin, *Alexandru Ioan Cuza*, București, Editura Militară, 1973;

Giurescu, Constantin, *Viața și opera lui Cuza Vodă*. Editura Științifică, București, 1970;

Grumuș, Sorin, *Istoria militară a orașului Roman (1831-1947)*. Vol. I, Buzău, Editura Edithgraph, 2019;

Hart, Liddell, *Strategy. Second revised edition*, New York, Meridian, 1991;

Hitchins, Keith, *România 1866-1946*, Ediția a IV-a (traducere), București, Editura Humanitas, 2013;

Hlihor, Constantin, *Armata Roșie în România. Adversar. Aliat. Ocupant. 1940-1948*, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1996;

Hossu-Longin, Valentin, *Monarhia românească*, București, Editura Cuantic, 2022;

Hrenciuc, Daniel, *Mareșalul Józef Pilsudski și renașterea Poloniei independente (1914-1935)*, Rădăuți, Editura Septentrion, 2003;

Hrenciuc, Daniel, *România și Polonia 1918-1931. Relații politice, diplomatice și militare*, Botoșani, Editura Axa, 2002;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Iannescu, Gheorghe, *Armata română, ce a fost, ce este, ce ar putea să fie. Generalități - Infanteria*, București, Stabilimentul grafic Alber Baer, 1906;

Iannescu, Gheorghe, *Armata română. Ce a fost, ce este, ce ar putea să fie*, București, 1906;

Ioanițiu, Alexandru, *Războiul României (1916-1918)*, București, Tipografia Geniului, 1928;

Ioanițiu, Alexandru; Vasilescu, Petre, *Pentru generațiile de azi și de mâine. Virtuțile neamului. În lumina războiului nostru național*, Timișoara, Tipografia școlii pregătitoare de ofițeri activi de artilerie „Regele Carol I”, 1930;

Jordan, Constantin, *România în relațiile internaționale din sud-estul european. Probleme ale păcii, securității și cooperării (1919-1924)*, București, Editura All, 1999;

Jernas, Florian, *Wizyta królewska w Biedrusku*, Poznań, 1938;

Kirițescu, Constantin, *Istoria războiului pentru întregirea României*. Vol. I, II, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989;

Lenkiewicz, Antoni, *Józef Pilsudski. Hero of Poland*, Pike and Powder Publishing Group LLC, 2019;

Lesenciuc, Adrian, *Gândirea militară românească sub amprenta clausewitziană*, București, Editura Centrul Tehnic - Editorial al Armatei, 2019;

Mazower, Mark, *Balcanii. De la sfârșitul Bizanțului până azi*, București, Editura Humanitas, 2019;

Mărdărescu, Gheorghe, *Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918 - 1920)*, București, Editura Cartea Românească S.A., 1921;

Ministero della Difesa, *Le operazioni delle unita italiane al fronte russo (1941-1943)*, Roma, 1977;

Moisuc, Viorica; Calafeteanu, Ion, *Afirmarea statelor naționale independente unitare din centrul și sud-estul Europei, 1821-1923*, București, Editura Academiei Române, 1979;

Nandriș, Grigore, *Viața Mareșalului Iosif Pilsudski*, Editura Liberilor Profesioniști, 1935;

Nazarie, Constantin, *Activitatea preoților de armată în campania din 1916-1918*, București, Editura Basilica, 2018;

Nicolescu, Gheorghe; Dobrescu, Gheorghe; Nicolescu, Andrei, *Preoți în tranșee 1941-1944*, București, Editura Nova, 2000;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Niculae, Daniel-Silviu, 1918. *Reintrarea României în război*, Bragadiru, Editura Miidecărți, 2018;

Nistor, Ion I., *Bucovina sub Dominațiunea românească. La 20 de ani de la Unire*, Cernăuți, 1938;

Nistor, Ion I., *Unirea Bucovinei - 28 noiembrie 1918*, București, 1928;

Nistor, Ion I., *Zece ani de la Unirea Bucovinei*, Cernăuți, Tiparul „Glasul Bucovinei”, 1928;

Olteanu, Constantin, *Evoluția structurilor ostășești la români*, București, Editura Militară, 1986;

Olteanu, Constantin; Ceașescu, Ilie; Mocanu, Vasile; Tucă, Florin; Gheorghe Stoean, *Cronica participării armatei române la Războiul pentru Independență 1877-1878*, București, Editura Militară, 1977;

Onișoru, Gheorghe, *Stalin și poporul rus... Democrație și dictatură în România contemporană. Premisele instalării comunismului*, București, Editura Corint, 2021;

Otu, Petre, *De o vârstă cu independența - de la Regimentul 15 „Războieni” la Brigada 15 mecanizată „Podu Înalt”*, București, Editura Militară, 2011;

Otu, Petre, *Regimentul nr. 15 “Războieni”. File dintr-o istorie eroică*, Iași, Editura A92, 1996;

Otu, Petre, *Regimentul nr. 15 „Războieni”*, Iași, Editura Polirom, 1997;

Otu, Petre, *România în Primul Război Mondial. Beligeranța. 1916-1917*, București, Editura Litera, 2017;

Oțetea, Andrei et. al., *Marea răscoală a țăranilor din 1907*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967;

Pascu, Ștefan et. al., *Istoria militară a poporului român. Vol. IV, V, VI*, Editura Militară, București, 1987-1989;

Petrescu, Corvin M., *Istoricul campaniei militare din anul 1913*, București, Imprimeria „Jockey - Club” Ion C. Văcărescu, 1914;

Popescu, Grigore, *Preoțimea română și întregirea neamului. Vol. I*, București, Tipografia „Vremea”, 1940;

Romanescu, Gheorghe, *Marile bătălii ale românilor*, București, Editura Sport-Turism, 1982;

Romanescu, Gheorghe; Tudor, Gheorghe; Cucu, Mihai; Popescu, Ioan, *Istoria infanteriei române. Vol. I, II*, București, Editura Militară, 1985;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Rosetti, Radu, *Partea luată de armata română în războiul din 1877-1878*, București, Cultura Națională, 1926;

Rotari, Ludmila, *Mișcarea subversivă din Basarabia în anii 1918-1924*, București, Editura Enciclopedica, 2004;

Rotaru, Jipa; Burcin, Octavian; Zodian, Vladimir; Moise, Leonida, *Mareșalul Antonescu la Odessa*, București, Editura Paideia, 1999;

Scafeș, Cornel; Șerbănescu, Horia; Andonie, Corneliu; Scafeș, Ioan, *Armata română în vremea lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866)*, București, Editura Total Publishing, 2003;

Scafeș, Cornel; Șerbănescu, Horia; Andonie, Corneliu; Scafeș, Ioan; Dănilă Ioan; Avram Romeo, *Armata Română, 1941-1945*, București, Editura RAI, 1996;

Scheletti, Scarlat, *Adevărul istoric asupra Plevnei (1877-1878)*, Iași, Tipografia H. Goldner, 1911;

Scurtu, Ioan, *Istoria românilor în timpul celor patru regi (1866-1947)*, Ediția a II-a, revizuită și adăugită. Volumul IV, *Mihai I*, București, Editura Enciclopedică, 2004;

Serviciul Istoric al Armatei, *Statul Major General În arhitectura organismului militar românesc 1859-2009. Studii și comunicări*, Pitești, 24-25 iulie 2009, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2010;

Seserman, Dumitru, *Limitări militare impuse României prin pacea de la București (24 aprilie/7 mai 1918) și reluarea acțiunilor armatei române în Bucovina, Basarabia și Pocuția*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2002;

Soare, Corneliu, *Studii despre doctrina militară românească*, București, Editura Militară, 1989;

Sokolovski, V. D., *Strategia militară* (traducere), București, Editura Militară, 1972;

Solovei, Rodica, *Activitatea Guvernământului Transnistriei în domeniul social-economic și cultural (19 august 1941-29 ianuarie 1944)*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2004;

Stambulescu, Gheorghe, *Conducerea jocului de resboiu. (Metoda Verdy du Vernois). Aplicată la două teme*, București, Tipografia și Fonderia de Litere Thoma Basilescu, 1898;

Stănescu, Eugen; Stănescu Iulia; Preda, Gavriil, *Cavaleri ai ordinului militar de război „Mihai Viteazul”*, Ploiești, Editura Universal Cartfil, 1996;

Stoica, Corneliu, *Cartea de aur a eroilor de la Oituz (1916-1918)*, Onești, Editura Magic Print, 2020;

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

Stone, Norman, *Primul Război Mondial. O scurtă istorie*, București, Editura Litera, 2023;
Sun, Tzu, *Arta războiului. Istoria ideilor politice* (traducere), București, Editura Cartex, 2022;

Ștefănescu Serdaru, Virigiliu, *Bătălia de la Mărășești-Oituz*, București, Editura Tipografiei “Providența”, 1921;

Șuța, Ion, *Infanteria română. Contribuții la istoricul armei. Vol. I. De la începuturi până la primul război mondial*, București, Editura Militară, 1977;

Șuța, Ion, *Infanteria română. Contribuții la istoricul armei. Vol. II*, București, Editura Militară, 1982;

Theodoru, Radu, *Cronica eroică 1877-1878. Roman document*, București, Editura Albatros, 1977;

Torrey, Glenn E., *România în Primul Război Mondial* (traducere), București, Editura Meteor Publishing, 2014;

Trașcă, Ottmar, *Relațiile politice și militare româno-germane: septembrie 1940-august 1944*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2013;

Trașcă, Ottmar; Stan, Ana-Maria, *Rebeliunea Legionară în arhive străine (germane, maghiare, franceze)*, București, Editura Albatros, 2002;

Troțki, Lev, *România și războiul balcanic* (traducere), București, Editura Polirom, 1998;

Vasiliu-Năsturel, Petre, *Contribuții la istoria artileriei române*, București, 1907;

Vasiliu-Năsturel, Petre, *Curs elementar de artilerie. Vol. II, fasc. II*, București, 1893;

Von Clausewitz, Carl, *Despre război.* (traducere), București, Editura Militară, 1982;

Von Falkenhayn, Erich, *Campania Armatei 9-a împotriva românilor și rușilor 1916/17* (traducere), București, 1937;

Vulovici, Nicolae, *Stihuri oțelite*, Folticeni, Tipografia M. Saidman, 1910;

Zbucea, Gheorghe, *România și războaiele balcanice 1912-1913. Pagini de istorie sud-est europeană*, București, Editura Albatros, 1999;

Zincenco, Vladimir, *Războaiele! România și Rusia, aliați și inamici*, București, Editura Neverland, 2022.

Regimentul 16 Infanterie Suceava. Înființare, organizare, campanii (1877-1944) - REZUMAT

V. Lucrări speciale

Cuza, Alexandru-Constantin, *Sergentul Grigore a Lucăi. O pagină din Istoria Resboiului Independenței 1877-1878*, București, Imprimeria Statului, 1895;

Nuțu, Ilie, *Istoria ilustrată a unității militare din Fălticeni (1889-1989)*, Suceava, Editura Lidana, 2020;

Nuțu, Ilie, *Istoria Regimentului 16 Dorobanți din Fălticeni. 1877-1946*, Suceava, Editura Lidana, 2018.